

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena instytucjonalna)

dokonanej w dniach 19 – 21 marca 2012 r.
na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego
przez Zespół Oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej
w składzie:

1. przewodniczący: prof. dr hab. Stanisław Wrzosek – członek PKA
członkowie:
2. prof. dr hab. Danuta Strahl – ekspert PKA, ds. jakości
3. dr hab. Krzysztof Szewior – ekspert PKA, merytoryczny (1)
4. dr Piotr Sitniewski – ekspert PKA, merytoryczny (2)
5. mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA, formalno-prawny
6. mgr Hanna Semetkowska – ekspert PKA, przedstawiciel pracodawców
7. mgr Anna Mrozowska – ekspert PKA, przedstawiciel Krajowej Reprezentacji Doktorantów
8. Dawid Kolenda – ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studentów

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Wizytacja na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego w ramach oceny instytucjonalnej odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2011/2012. Wizytacja instytucjonalna na tym Wydziale odbyła się po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie: przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny, a także przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami Wydziału.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

Kryterium 1. Strategia realizowana przez jednostkę *

Wydział Prawa i Administracji to jeden w największych spośród 12 wydziałów Uniwersytetu Łódzkiego, bowiem jego studenci stanowią 15,4% ogółu wszystkich studentów, 21% ogółu studentów studiów doktoranckich oraz 23,6% słuchaczy studiów podyplomowych. Szczególna dominacja Wydziału występuje na studiach niestacjonarnych, na których studenci studiów I i II stopnia Wydziału stanowią 24,2% ogółu studentów Uczelni. Widoczna jest również przewaga studentów studiów niestacjonarnych na Wydziale, których udział w ogólnej liczbie studentów jednostki wynosi 56%. Systematyczny wzrost zarówno studentów studiów I i II stopnia oraz doktorantów, a także słuchaczy studiów podyplomowych w ostatnich pięciu latach potwierdza silną pozycję Wydziału na Uczelni.

Tabela nr 1 Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce

Forma kształcenia	Liczba studentów		Liczba uczestników studiów doktoranckich		Liczba słuchaczy studiów podyplomowych	
	Uczelni	Jednostki	Uczelni	Jednostki	Uczelni	Jednostki
studia stacjonarne	27702	2901	1064	224		
studia niestacjonarne	15243	3692	153	32		
RAZEM:	42945	6593	1217	256	2759	651

1.1).

Misja i strategia Uniwersytetu Łódzkiego została przyjęta Uchwałą Nr 141 Senatu w dniu 23 listopada 2009 r. w sprawie misji i strategii UŁ na lata 2010 - 2015.

Natomiast na Wydziale Prawa i Administracji misja i strategia zostały określone na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 16 grudnia 2011 r. Uchwałami nr 51/2011 w sprawie „Misji Wydziału Prawa i Administracji UŁ” oraz nr 52/2011 w sprawie „Strategii rozwoju Wydziału Prawa i Administracji UŁ na lata 2011 – 2015”. W posiedzeniach Senatu i Rady Wydziału uczestniczyli interesariusze wewnętrzni. Dokumentacja w tym zakresie jest prowadzona w sposób właściwy.

Strategia Rozwoju Wydziału Prawa i Administracji UŁ na lata 2011 – 2015 zawiera wstępne założenia, analizę SWOT, strategiczne kierunki rozwoju, cele strategiczne oraz analizę otoczenia. Strategia została opracowana w oparciu o klasyczny model zarządzania strategicznego. Właściwie określono misję i cele, dokonano operacjonalizacji tych celów na cele częściowe, przeprowadzono analizę otoczenia i zasięgnięto opinii interesariuszy wewnętrznych. Określone strategiczne kierunki rozwoju Wydziału są zbieżne w misję Uniwersytetu i nawiązują do polityki zapewniania jakości kształcenia realizowanej przez Uniwersytet Łódzki, co potwierdzają przedstawione w czasie wizytacji dokumenty.

Do zasadniczych założeń strategicznych włączono: wzmocnienie pozycji konkurencyjnej na każdym poziomie kształcenia, dywersyfikację źródeł finansowania, rozbudowę zaplecza infrastrukturalnego, umiędzynarodowienie i współpracę z otoczeniem rynkowym także przez pryzmat śledzenia losów absolwentów, wspieranie aktywności studenckiej w postaci indywidualnej i zinstytucjonalizowanej. Przedstawiona analiza SWOT w sposób bardzo realny oddaje rzeczywiste położenie Wydziału i dający się przewidzieć rozwój sytuacji na rynku edukacyjnym i w sferze gospodarczo – społecznej. Punkty ciężkości rozwoju będą oscylowały wokół: rozbudowy zasobów ludzkich, pracy nad dydaktyką i nauką, finansami, technologiami i inwestycjami, informacją oraz marketingu. Korelacji celów strategicznych i częściowych służy matryca zamieszczona w Strategii Rozwoju. W strategii jako mocne strony: wskazano :wdrożenie polityki projakościowej, związki kadry akademickiej z samorządami zawodowymi i pracodawcami prywatnymi, zaś za słabe strony uznano między innymi: brak udziału i konsultacji przedstawicieli pracodawców w procesie tworzenia programów studiów, brak monitorowania losów absolwentów, brak kontaktu z firmami z zagranicy. Wydział dobrze identyfikuje słabe strony co pozwala sądzić, iż będą podjęte skuteczne działania niwelujące te zjawiska. Jako szansę wskazano znaczną liczbę

instytucji regionalnych zainteresowanych współpracą z Wydziałem a jako zagrożenie wymienia się wzrost wymagań studentów, wyższą jakość kształcenia za niższą cenę, co jest bardzo znamienym spostrzeżeniem skłaniającym do głębokiej refleksji. Jako kluczowe zadanie Wydział określa budowanie oferty dydaktycznej odpowiadającej potrzebom rynku pracy.

Problematyka zapewniania jakości kształcenia na Wydziale wpisuje się zarówno w strategię Uczelni jak i jej misję formułując zbieżne cele konkretyzujące cele strategiczne Uczelni. I tak Wydział chce pozyskać znacznie większą liczbę studentów. Wydział cel ten zamierza uzyskać dzięki wysoko kwalifikowanej kadrze i innowacyjnym metodom kształcenia. Ponieważ liczba studentów studiów I, II i III stopnia jest silną stroną Wydziału, co wynika z analizy SWOT, a zatem zdaniem Zespołu Oceniającego warto za priorytetowe zadanie strategiczne uznać znaczące i stałe doskonalenie jakości kształcenia. Realizacja tego zadania, zdaniem Zespołu Oceniającego może utrwalić zidentyfikowane - jako silną stronę jednostki – doskonalenie jakości kształcenia. W strategicznych kierunkach rozwoju Wydziału widać harmonizację z celami Uczelni i orientację na jakość kształcenia poprzez wyznaczanie kadrze i badaniom naukowym kluczowego miejsca w podnoszeniu jakości kształcenia. Również budując jako cel strategiczny zarówno Uczelni jak i Wydziału „uzyskanie przewagi konkurencyjnej” dostrzega się szansę w realizacji tego celu w wysokiej jakości kształcenia. Wydział ma sformułowaną misję, która wpisuje się w misję uczelni ale warto zaznaczyć, iż kluczową deklaracją jest kształcenie na najwyższym poziomie a realizacja misji określona jest między innymi przez zapewnienie wysokiej jakości kształcenia. Zatem odwołanie do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia znajduje się zarówno w misji jak i strategii Wydziału oraz w dokumencie Polityka zarządzania jakością kształcenia.

Strategia Rozwoju Wydziału Prawa i Administracji uwzględnia studia III stopnia, podkreślając, iż priorytetowe jest zapewnienie stałego rozwoju oferty studiów doktoranckich, zapewnienie wysokiej jakości procesu nauczania w celu doskonalenia przyszłej kadry akademickiej Wydziału oraz wprowadzenie nowoczesnych metod nauczania, w tym w formie zdalnego nauczania (m.in. dalszy rozwój e-learningu). Podkreśla się konieczność zwiększenia mobilności poprzez rozwój i wzbogacanie oferty studiów w ramach programów wymiany międzynarodowej oraz europejskich programów stypendialnych, konieczność systematycznej poprawy jakości i efektywności kształcenia, wzbogacenia programów studiów o zajęcia prowadzone przez krajowych i zagranicznych wykładowców wizytujących, rozwój nowoczesnych metod nauczania. Na szczególną uwagę zasługuje uwzględnienie w Strategii podjęcie działań w kierunku rozwoju współpracy międzywydziałowej, także w zakresie studiów III stopnia, poprzez tworzenie interdyscyplinarnych studiów doktoranckich, przygotowanie wspólnych projektów badawczych oraz innych przedsięwzięć. Strategia zwraca uwagę na intensyfikację działań (w tym współpracy) na rzecz skutecznego pozyskiwania środków na działalność naukowo-badawczą, w tym: badania, organizowanie konferencji naukowych, publikacje etc. Niezwykle ważnym, zdaniem Zespołu Oceniającego wydaje się również wprowadzenie systemu finansowego motywowania doktorantów.

WPiA swoją misję formułuje jako: kształcenie na najwyższym poziomie akademickim w celu przygotowania studentów i słuchaczy do „służby w demokratycznym państwie prawnym, wychowanie w duchu najwyższych wartości etycznych, jak również podejmowanie wszelkich działań służących rozwojowi nauki i społeczeństwa”, która wpisuje się w misję Uniwersytetu głoszącą otwartość, innowacyjność dla rozwoju i wolność w prowadzeniu badań naukowych.. Trzeba zauważyć, iż **zapisy dotyczące zorientowania WPiA na współpracę z otoczeniem rynkowym nie posiadają waloru postrzegania przez ocenianą jednostkę podmiotów rynku pracodawców jako strategicznego partnera w procesie**

kształcenia przyszłych kadr. Analiza strategii Wydziału oraz dokumentu „*Polityka zarządzania jakością na Wydziale Prawa i Administracji UŁ jako element Systemu Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Łódzkim*” oraz przeprowadzone rozmowy podczas wizytacji z kadrą akademicką i studentami oraz doktorantami pozwalają sądzić, iż misja jest realizowana poprzez rozwój kadry i badań naukowych służących procesowi dydaktycznemu, kształcenie i wychowywanie z zachowaniem troski o doskonalenie jakości kształcenia.

1.2).

W raporcie samooceny stwierdza się, iż Wydział rozpoczął wstępne prace nad przygotowaniem koncepcji kształcenia na wszystkich poziomach kształcenia a ich zakończenie przewiduje na koniec roku akademickiego 2011/2012 wraz z wdrożeniem KRK. Zespół Oceniający uważa, iż mimo braku dokumentu określającego koncepcję kształcenia dotychczasową działalność dydaktyczną Wydziału wyznacza zwarta i jednorodna koncepcja kształcenia obejmująca pokrewne i wyraźnie sprofilowane na nauki prawne kierunki studiów I i II stopnia, studia doktoranckie oraz podyplomowe zarówno w formie studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Wydział prowadzi kierunki studiów o dużym stopniu jednorodności programowej (prawo, administracja, polityka społeczna), studia doktoranckie w dziedzinie nauk prawnych w zakresie prawa oraz studia podyplomowe wyraźnie zorientowane na aspekty prawnicze, posiadając przy tym kadrę naukowo-dydaktyczną o specjalnościach naukowych w dziedzinie nauk prawnych z zakresu prawa i administracji. Zakres badań naukowych jest umiejscowiony ściśle w naukach prawnych, co sprawia, że cele strategiczne wyznaczone w strategii Wydziału mogą zostać w pełni zrealizowane. Jedność badań naukowych i kształcenia tworzy pełne możliwości do realizacji celów strategicznych w tym doskonalenie jakości kształcenia, budowanie przewagi konkurencyjnej Wydziału w skali uczelni, regionu oraz kraju .

1.3).

Przeprowadzona analiza SWOT, tj. słabych i mocnych stron, a także szans i zagrożeń identyfikuje miejsce Wydziału na rynku edukacyjnym regionu oraz kraju. Identyfikacja ta jednak jest zbyt ogólna. Wprawdzie strategia identyfikuje partnerów, konkurentów i klientów ale na poziomie bardzo ogólnym. Warto podjąć prace nad uszczegółowieniem poprzez wskazanie relacji do innych uczelni w kraju i zagranicą, a także identyfikację interesariuszy. Za właściwą należy uznać świadomość położenia Wydziału uwzględniającą gamę wyzwań wobec studiów prawniczych i społeczno – ekonomicznych w powiązaniu z możliwościami i ograniczeniami lokalnego rynku edukacyjnego i pracy. Jednostka rozumie i uwzględnia znaczenie jakości kształcenia jako podstawy budowania „marki”, jest jednakże świadoma występowania barier i reakcji rynku pracy oraz rynku edukacyjnego na poziomie wyższym jak na przykład postrzegania jakości kształcenia, między innymi, przez pryzmat „zbędnych” kosztów.

1.4)..

Strategia Rozwoju Wydziału Prawa i Administracji na lata 2011-2015 została zaakceptowana przez środowisko akademickie Wydziału w tym kadrę naukowo-dydaktyczną, studentów i pracowników administracji i obsługi. W opracowywanie *Strategii* nie włączono przedstawicieli środowiska doktorantów (*Strategia* nie wymienia doktorantów wśród interesariuszy wewnętrznych, z którymi konsultowano dalsze kierunki rozwoju Wydziału –

potwierdziła to rozmowa z obecnym i byłym Przewodniczącym Rady Samorządu Doktorantów). Co prawda, środowisko doktorantów pominięte zostało w procesie formułowania *Strategii*, ale Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w celach strategicznych uwzględnia rolę doktorantów i studiów III stopnia podczas realizacji założonego rozwoju Wydziału, w tym doskonaleniu jakości kształcenia. Ponadto strategia była przedmiotem dyskusji ciał kolegialnych (Rady Wydziału), w których zasiadają przedstawiciele doktorantów.

Wydział zamierza podjąć współpracę z przedstawicielami rynku pracy oraz instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego w celu budowania kultury jakości kształcenia. Są to zadania sformułowane w strategii Wydziału. Dokument ten został opracowany 23 listopada 2011 więc nie ma jeszcze efektów działania. Podczas wizytacji Dziekan Wydziału przekazała informację popartą dokumentacją, iż została powołana Rada Pracodawców, oraz że Wydział rozpoczyna intensywne działania w zakresie budowania dobrych relacji z pracodawcami.

Wizytacja pozwoliła stwierdzić, iż w realizację Strategii zaangażowani są interesariusze wewnętrzni a także zewnętrzni. Powołane dwa zespoły w ramach Komisji ds. Jakości Kształcenia: Programowy oraz do weryfikacji prac dyplomowych i wyników egzaminów i ich udokumentowana działalność, w tym znacząca aktywność studentów w ostatnich miesiącach, pozwala stwierdzić, iż strategia jest realizowana z udziałem interesariuszy wewnętrznych. Ponadto udział pracodawców w budowaniu programu nowego kierunku studiów (Prawo podatkowe i rachunkowość), a więc w realizacji zadania mającego poszerzać ofertę dydaktyczną również pozwala sądzić, iż współpraca z pracodawcami przy realizacji strategii Wydziału w zakresie zadań dotyczących jakości kształcenia nabiera realnego wymiaru.

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Załącznik nr 4 Informacja o studiach doktoranckich i podyplomowych prowadzonych w jednostce oraz o uprawnieniach do nadawania stopni naukowych, w zakresie których nie są prowadzone studia doktoranckie

Wydział Prawa, Administracji posiada nadane przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa. Studia doktoranckie są prowadzone w zakresie nauk prawnych.

Aktualnie w roku akademickim 2011/2012 Wydział Prawa i Administracji prowadzi kształcenie w zakresie 11 studiów podyplomowych, które związane są z prowadzonymi na Wydziale kierunkami studiów *prawo* i *administracja*.

W tym zakresie wymagania zostały spełnione, bowiem studia podyplomowe są związane z prowadzonymi na tym wydziale kierunkami.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Strategia i Misja rozwoju Wydziału jest zbieżna z misją i strategią uczelni. Została opracowana zgodnie z zasadami zarządzania strategicznego, zawiera w sobie wszystkie niezbędne składowe i może stanowić podstawę do działalności WPiA w najbliższych

latach. Strategia Wydziału uwzględnia zadania zorientowane na doskonalenie jakości kształcenia

- 2) Realizowana koncepcja kształcenia na studiach I i II stopnia oraz na studiach doktoranckich i podyplomowych wykazuje jednorodność programową skupioną wokół nauk prawnych i znajduje pełne wsparcie w profilu naukowym kadry akademickiej oraz prowadzonych badaniach naukowych co pozwala na realizację założonych celów strategicznych jak na przykład *udoskonalenie oferty dydaktycznej, dążenie do osiągnięcia wysokiej pozycji na rynku usług edukacyjnych*.
- 3) Jednostka właściwie rozumie swoje edukacyjno – naukowe przesłanie i środowiskowe uwarunkowania działalności oraz budowania kultury zarządzania jakością kształcenia. Wydział identyfikuje swoją rolę i pozycję w przestrzeni edukacyjnej regionu a także kraju.
- 4) Analiza dokumentów oraz przeprowadzone podczas wizytacji rozmowy pozwalają stwierdzić, iż w pracach nad budowaniem kultury jakości kształcenia bardzo aktywnie uczestniczą studenci i doktoranci, kadra akademicka, władze Wydziału, pracownicy administracji i obsługi. W ostatnich miesiącach zostali włączeni do pracy nad doskonaleniem oferty kształcenia i budowania programu nowego kierunku studiów przedstawiciele pracodawców (środowisko związane z podatkami).

Kryterium 2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

2.1).

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Łódzkim został przyjęty przez Senat Uchwałą Nr 221 z dnia 21 czerwca 2010 r. w sprawie zapewnienia jakości kształcenia w UŁ. W uchwale tej określono zasadnicze cele i procedury związane z jego wprowadzeniem na poziomie uczelni oraz wydziałów. Powołano Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia, której przewodniczącym jest Prorektor ds. programów i jakości kształcenia. Organy te składają na posiedzeniu Senatu sprawozdania ze swojej działalności w postaci rocznych raportów. Uczelnia posiada stosowne dokumenty potwierdzające działalność tych organów. Z Uczelnianym systemem zapewniania jakości kształcenia – zgodnie z wyżej wymienioną Uchwałą Senatu - związane są Wydziałowe Systemy Zapewnienia Jakości Kształcenia. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji powołał – Zarządzeniem nr 15 z dnia 14 stycznia 2011 r. - 7 osobową Komisję ds. Jakości Kształcenia Wydziału Prawa i Administracji UŁ. Raz w roku Komisja przedstawia Radzie Wydziału sprawozdanie ze swojej działalności. W posiedzeniach tych organów uczestniczyli studenci i doktoranci. Struktura systemu oraz podział kompetencji wynikających z tych dokumentów jest właściwy. Dokumenty są kompletne i spójne.

Struktura wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia podporządkowana jest strukturze organizacyjnej Uczelni, bowiem przewiduje wydziałowe komisje odpowiedzialne za jakość kształcenia a jednocześnie strategiczną rolę przypisuje Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia. Już sama nazwa ciała w skali całej Uczelni i organów wydziałowych wskazuje na nieco odmienne ich role. O ile bowiem Rada jak sama nazwa wskazuje służy radą społeczności akademickiej opracowując przede wszystkim model zarządzania jakością w uczelni, procedury służące doskonaleniu jakości kształcenia i ustala harmonogram prac Komisji, dokonuje oceny ich działalności, to Komisje wydziałowe mają funkcje bardziej operacyjne i wykonawcze i realizują zadania określone przez Radę uczelnianą z uwzględnieniem własnych uzupełniających zadań. Do zadań wydziałowych komisji należy również raportowanie realizacji systemu i przekazywanie ich do Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia. Uczelniana Rada z kolei przekazuje raporty Senatowi. Ten

podział odpowiedzialności jest przejrzysty, ale wymaga jeszcze pogłębienia. Brak jest bowiem wyraźnie określonych obszarów odpowiedzialności tych organów. Ważnym elementem tego modelu jest funkcja Pełnomocnika Rektora ds. Krajowych Ram Kwalifikacji. Na Wydziale Prawa i Administracji nad jakością kształcenia czuwa Komisja ds. Jakości Kształcenia Wydziału Prawa i Administracji UŁ. W Skład 7 osobowej Komisji wchodzi prodziekan wydziału, nauczyciele akademicy oraz przedstawiciel studentów i doktorantów (uzupełnienie składu o przedstawiciela doktorantów nastąpiło nieco później). Są w niej również pełnomocnicy - koordynatorzy ds. ECTS oraz programu Erasmus. Komisja uchwaliła (w postaci dokumentu) politykę zarządzania jakością kształcenia na WPiA UŁ jako element systemu zapewniania jakości kształcenia w UŁ. Przedstawiona w tym dokumencie matryca zarządzania jakością kształcenia na Wydziale wyraźnie określa cele, zadania i podmioty odpowiedzialne za realizację celów. Zadania dla Komisji w tej matrycy są jasno wytyczone. Kilka zadań już zostało zrealizowanych jak np. powołanie zespołu programowego oraz zespołu ds. oceny jakości prac dyplomowych oraz wyników egzaminów. Zespołom tym przypisano określone zadania. Zarówno zespoły jak i Komisja są organami opiniotwórczymi dla dziekana i Rady Wydziału. Wszelkie decyzje w zakresie doskonalenia jakości kształcenia podejmuje dziekan i Rada Wydziału. Za jakość kształcenia odpowiedzialni są też kierownicy katedr, którym przypisano również określone zadania. Działania w zakresie doskonalenia jakości kształcenia podejmowane w formie inicjatywy społeczności akademickiej Wydziału lub inicjatywy dziekana kierowane są do odpowiedniego zespołu, a po uzyskaniu jego opinii do Komisji a następnie do Rady Wydziału. Ponadto Komisja zasięga opinii studentów, Samorządu Studenckiego, doktorantów. Zespół Oceniający podczas wizytacji zapoznał się z kilkoma pisemnymi opiniami studentów, doktorantów oraz protokołami z posiedzeń Komisji i Rad Wydziału dokumentującymi prace nad określonymi problemami związanymi z doskonaleniem jakości kształcenia. Warto podkreślić, iż wiele propozycji Komisji ds. Jakości kształcenia zostało przyjętych przez Radę Wydziału jak na przykład powoływanie superrecenzentów do prac dyplomowych, modyfikacja programu studiów. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż powołanie funkcji superrecenzenta prac dyplomowych na Wydziale wyniknęło z inicjatywy studenta.

Słabością wydziałowego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest zbyt skromne potraktowanie relacji między poszczególnymi segmentami systemu i jego podmiotami, co stanowi kluczową właściwość systemu. Ponadto nie określono mierników identyfikujących skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Zespół Oceniający uważa, iż należy zdefiniować narzędzia pomiaru skuteczności systemu, jak też wypracować zasady działania zapewniające doskonalenie jakości, a przede wszystkim opracować szczegółowo obszar dotyczący doskonalenia jakości kształcenia. Niewątpliwie największy wpływ na podejmowanie decyzji mają interesariusze wewnętrzni, Rada Wydziału, dziekan. Jednak działalność Komisji Wydziałowej ds. Jakości Kształcenia uwidacznia bardzo istotny i realny wpływ na podejmowanie decyzji studentów, oraz doktorantów. Ponadto współpraca jaka miała miejsce przy tworzeniu nowego kierunku studiów Prawo podatkowe i rachunkowość, z przedstawicielami pracodawców pozwala uznać, że i również interesariusze zewnętrzni zaczynają być włączani w proces budowania kultury jakości kształcenia na Wydziale.

System zarządzania jakością kształcenia w odniesieniu do studiów III stopnia są podstawę znajduje w Regulaminie Studiów Doktoranckich (Uchwała nr 82 z dnia 20 kwietnia 2009 r.). Regulamin ten określa organizację studiów, przypisuje uprawnienia radzie podstawowej jednostki organizacyjnej w charakterze nadzoru merytorycznego i formalnego. Studia doktoranckie mogą być prowadzone tradycyjnie oraz na zasadach indywidualnego programu i organizacji. Ich wybór z perspektywy studenta jest powiązany z wynikami w nauce i promocją rozwoju naukowego. Elementy projakościowe występują także na

plaszczyźnie funkcjonowania studiów doktoranckich: w postępowaniu rekrutacyjnym. Rozdziały Regulaminu odnoszące się do praw i obowiązków zawierają elementy rozwoju naukowego i dydaktycznego oraz zdobycia dodatkowych kompetencji i umiejętności poprzez odbycie praktyk zawodowych, prowadzenie zajęć dydaktycznych w wymiarze max 90 godzin. Doktorantowi gwarantuje się opiekę merytoryczną i metodyczną ze strony promotora i jednostki. Pomoc obejmuje także organizację warsztatu badawczego, doradztwo naukowo – metodyczne oraz wsparcie przy wyborze przedmiotów kształcenia. Doktorant podlega ocenie. Właściwie zdefiniowano uprawnienia i obowiązki kierowników studiów doktoranckich oraz opiekunów z punktów widzenia celów studiów doktoranckich i działalności naukowej jednostki.

Trzeba zaznaczyć, iż Doktoranci nie są reprezentowani w Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia, wypowiadają się jednak w ramach zebrań Kierowników Studiów Doktoranckich (gdzie mają swoich przedstawicieli), podczas których poruszane są kwestie związane z jakością kształcenia oraz omawiane regulaminy dotyczące studiów doktoranckich (Protokół z zebrania roboczego Kierowników Studiów Doktoranckich z dnia 29 lutego 2012 r.).

W decyzyjny proces wydziałowego wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia doktoranci włączeni zostali, nieco później, przez co dotychczas nie mieli wpływu na decyzje podejmowane w zakresie zapewniania jakości kształcenia. Dopiero w dniu 20 stycznia 2012 r. powołano przedstawiciela środowiska doktorantów do Komisji ds. Jakości Kształcenia Wydziału Prawa i Administracji UŁ (Uchwała nr 5 podjęta podczas Zebrania Ogólnego Samorządu Doktorantów). Czynny udział w pracach Komisji przedstawiciel doktorantów rozpoczął w dniu 13 marca 2012 r. (wcześniejsze nieobecności – między końcem stycznia a połową marca - usprawiedliwione), wnosząc pisemnie uwagi w sprawie standardów kształcenia na studiach III stopnia Wydziału Prawa i Administracji UŁ.

Opracowana Matryca wdrażania polityki zarządzania jakością kształcenia na WPIA zawiera szczegółowe wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za każde sformułowane zadanie.

2).

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Prawa i Administracji wyznacza dwa główne cele strategiczne, tj. wprowadzanie rozwiązań zapewniających wysoką jakość kształcenia oraz dokonywanie oceny jakości kształcenia. Cele te zostały uszczegółowione poprzez 9 celów cząstkowych co tworzy kompleksowe ujęcie troski o jakość kształcenia. Cele te mają różny stopień szczegółowości od dość ogólnego celu jakim jest wzrost stopnia umiędzynarodowienia działalności dydaktycznej i naukowej Wydziału do na przykład bardziej szczegółowego celu jakim jest określenie efektów kształcenia na kierunkach i poziomach prowadzonych studiów zgodnie z opisem w KRK. Podjęto prace związane z opisem programów kształcenia w języku efektów kształcenia, mające na celu wpisanie koncepcji kształcenia na studiach doktoranckich Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w ogólne założenia strategii wdrażania polityki zarządzania jakością kształcenia. System jest kompleksowy, jednakże prace nie są zaawansowane. Na uwagę zasługuje cel „*Tworzenie warunków sprzyjających mobilności studentów i kadry w zakresie wymiany z zagranicą*”. W określonym zbiorze celów znajduje się też okresowa analiza opinii pracodawców, okresowe przeglądy programów studiów, weryfikacja sylabusów, okresowa analiza wyników weryfikacji efektów kształcenia.

Za podstawowe czynniki wpływające na jakość kształcenia, które powinny być monitorowane uznano, kwalifikacje naukowe i dydaktyczne kadry akademickiej, finanse, technologie i inwestycje, informacje, współpracę międzynarodową, weryfikację efektów kształcenia, ofertę programową, współpracę z otoczeniem społeczno- gospodarczym, pozycję

naukową Wydziału, infrastrukturę dydaktyczną, jakość kandydatów na wszystkie stopnie kształcenia. Ponadto Celem Systemu Jakości Kształcenia w UŁ jest tworzenie warunków dla zapewnienia wysokiego poziomu wykształcenia akademickiego i zawodowego osób podejmujących studia w UŁ, w szczególności zaś: monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia, podniesienie rangi pracy dydaktycznej, tworzenie procedur oceny metod i warunków kształcenia oraz programów studiów uwzględniających modele stosowane w innych uczelniach polskich i innych krajów, zwiększenie mobilności studentów w kraju i za granicą, a także zwiększenie powszechnego dostępu do informacji o metodach oceny jakości kształcenia w UŁ.

Wydziałowy System zapewnienia jakości kształcenia obejmuje wszystkie poziomy i kierunki kształcenia oraz uwzględnia istotne czynniki wpływające na jakość kształcenia. W świetle otrzymanych dokumentów oraz przeprowadzonych podczas wizytacji spotkań można uznać, iż WPiA przywiązuje dużą wagę do jakości nauczania, mimo iż, jak stwierdzono w trakcie spotkania Zespołu Oceniającego z kadrami naukowo-dydaktyczną, zarządzanie poprzez jakość jest obecnie dużym wyzwaniem i w wielu przypadkach skutkuje utratą studentów. Pokłada się jednakże nadzieję w czynniku czasu jako stymulancie korzystnych zmian i pozytywnej odpowiedzi rynku pracy oraz samych pracodawców na dobrze wykształconych absolwentów.

W Uniwersytecie Łódzkim procedury związane z wprowadzeniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zostały uchwalone – jak już wspomniano wyżej - Uchwałą Nr 221 Senatu z dnia 21 czerwca 2010 r.

Wydział Prawa i Administracji ma opracowane podstawowe narzędzia badania poszczególnych czynników wpływających na jakość kształcenia jak : ocena kadry, dobór kandydatów, współpraca z pracodawcami. Brak jest jednak wyspecjalizowanych instrumentów weryfikujących te działania. W raporcie samooceny stwierdza się, że Wydział znajduje się w fazie wdrożenia pełnego instrumentarium oceny skuteczności systemu. Rozmowy z prodziekanem Wydziału pozwalają zauważyć, iż proponowane narzędzia weryfikacji jakości kształcenia przewidują takie narzędzia jak: ocena kadry akademickiej w procesie ankietyzacji studenckiej, hospitacji, monitorowanie pozycji Wydziału na rynku edukacyjnym poprzez wyniki egzaminów na aplikacje prawnicze, weryfikacja tematyki i jakości prac dyplomowych poprzez analizę struktury ocen oraz wyniki pracy superrecenzenta. Potrzeby rynku pracy ma monitorować Pełnomocnik Dziekana ds. kontaktów z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Jednym z narzędzi oceny dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy jest na przykład ujęte w matrycy wdrażania polityki jakości przeprowadzenie okresowych analiz opinii pracodawców, a dotyczących oczekiwań rynku pracy w zakresie wiedzy i umiejętności, a także postaw absolwentów wydziału. Jest też zadanie dotyczące monitorowania losów w absolwentów. Zadania te mają być realizowane poprzez ankietowanie. Brak jest jednak wskazania stosownych narzędzi pozwalających realizować te cele. Np. powstaje pytanie czy zbieranie opinii pracodawców ma się odbywać tylko poprzez ankiety czy też spotkania odpowiedniego zespołu weryfikującego programy kształcenia, Warto też wykorzystać współpracę w zakresie praktyk do kształtowania odpowiednich umiejętności absolwentów Wydziału

Szczególnie brak jest wskazania na narzędzia weryfikujące kompetencje absolwentów, wiedze i umiejętności studentów. Wskazany jest zespół programowy do okresowej analizy wyników weryfikacji efektów kształcenia. Podczas wizytacji Zespół Oceniający podawał kilka przykładów dobrych praktyk w tym zakresie jak na przykład analizę struktury ocen poszczególnych przedmiotów, analizę wyników ankiet dotyczących efektów kształcenia.

Środkami weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na studiach III stopnia są przede wszystkim ankiety oceniające wypełniane przez studentów (oceniające doktorantów) i doktorantów (oceniające kadre dydaktyczną na studiach III stopnia) w systemie USOS po zakończeniu roku akademickiego (Zarządzenie nr 5 Rektora UŁ z dnia 29 października 2010 r. w sprawie: wprowadzenia wzoru ankiety oceniającej) oraz hospitacje zajęć dydaktycznych (Zarządzenie nr 19 Dziekana WPiA UŁ z dnia 12 września 2011 r. w sprawie: przeprowadzania hospitacji zajęć na Wydziale Prawa i Administracji UŁ).

W ramach założeń i sformułowanych celów polityki zarządzania jakością powołano Zespół do weryfikacji prac dyplomowych i wyników egzaminów, którego zadaniem ma być weryfikacja i ocena efektów kształcenia. Zespół powołano w marcu 2012 r. Zatem nie można ocenić jeszcze jego pracy. Natomiast dotychczasowe instrumenty oceny efektów kształcenia skupiały się na analizie wyników egzaminacyjnych a w szczególności na wynikach egzaminu na aplikacje prawnicze absolwentów Wydziału. Zespół do weryfikacji prac dyplomowych i wyników egzaminów z inicjatywy studenta zaproponował powoływanie superrecenzentów do oceny prac dyplomowych. Zadaniem superrecenzentów ma być ocena nie tylko prac dyplomowych ale również jakości wystawianych recenzji. Propozycja ta została przyjęta przez Radę Wydziału.

W określaniu i ocenie efektów kształcenia biorą aktywny udział studenci, doktoranci oraz kadra akademicka. Podczas wizytacji zespół Oceniający zapoznał się z kilkoma pisemnymi opiniami studentów, doktorantów oraz komisji ds. jakości, w tym Zespołu Programowego dotyczącymi programu i koncepcji kształcenia. Interesariusze zewnętrzni brali udział w określaniu efektów kształcenia dla nowego, proponowanego od roku akademickiego 2012/2013 kierunku studiów Prawo podatkowe i rachunkowość. Konsultacje zostały przeprowadzone z przedstawicielami pracodawców reprezentujących różne instytucje i stowarzyszenia z zakresu podatków.

Wyróżniająco ocenić należy przyjętą praktykę pełnego zaangażowania w kreowanie i wdrażanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia reprezentantów studentów jako interesariuszy wewnętrznych oraz umożliwienie im wpływania na procesy decyzyjne w jednostce związane z polityką jakości kształcenia. Studenci są zapraszani na posiedzenia ciał pracujących nad jakością kształcenia na Wydziale oraz biorą w nich aktywny udział. Przedstawiciele studentów są traktowani na równi z innymi członkami komisji ds. jakości kształcenia, a ich głos jest respektowany oraz oczekiwany. Studenci regularnie uczęszczają na posiedzenia zwoływane przez Prodziekana kierującego pracami Komisji ds. jakości kształcenia oraz współdziałając z innymi członkami proponują konkretne rozwiązania mające na celu poprawę jakości kształcenia np. opinia przedstawiciela studentów przy Komisji ds. Jakości kształcenia WPiA UŁ z dnia 12 listopada 2011 r. i zaproponowanie (o czym już wspomniano) wprowadzenia tzw. superrecenzenta, która to propozycja została przyjęta na Wydziale.

Współpraca WPiA w zakresie podnoszenia jakości kształcenia i dostosowywania oferty edukacyjnej do potrzeb interesariuszy zewnętrznych, a więc współpracy w zakresie określania efektów kształcenia instytucjonalizowana jest między innymi poprzez realizację projektu: „*Praktyka dla nauki, nauka dla praktyki – pilotażowego projektu staży naukowców w przedsiębiorstwach*”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. W ramach tego projektu na Wydziale powołanych zostało dwóch przedstawicieli koordynujących współpracę między pracodawcami a Wydziałem. Założeniem projektu była konieczność wzrostu świadomości, co do wzajemnych potrzeb i potencjału rynku pracy oraz pracowników uczelni wyższych, a w szczególności stworzenie instrumentów wzajemnej

kooperacji i kształtowania form współpracy. W ramach Projektu, odbyto staże w przedsiębiorstwach i wykreowane zostały płaszczyzny wzajemnej współpracy jako modelowe rozwiązania dalszego kształtowania relacji z pracodawcami i praktykami w regionie.

Powołanie we wrześniu 2010 r. przez Dziekanów Wydziału Prawa i Administracji oraz Wydziału Zarządzania UŁ Zespołu ds. Projektów UE i Funduszy Zewnętrznych również ma na celu, między innymi uruchomienie działań włączających pracodawców do określania efektów kształcenia. Obecnie w ramach działań Zespołu na Wydziale Prawa i Administracji wdrażany jest projekt: „Kształcenie kadr dla potrzeb rynku flexicurity i gospodarki opartej na wiedzy – oferta kierunków nauk humanistyczno – społecznych UŁ”, okres realizacji projektu: 1.10.2010 – 31.10.2015; projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Poddziałanie 4.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Projekt realizowany jest przez: Wydział Prawa i Administracji, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Wydział Filologiczny, Wydział Stosunków Międzynarodowych i Politologii UŁ. Działania realizowane na Wydziale Prawa i Administracji UŁ w ramach Projektu to:

- a. Studia I stopnia (niestacjonarne) – kierunek „Administracja”, profil „Urzędnik administracji sądowej” – liczba studentów: 80
- b. Studia II stopnia (niestacjonarne) – kierunek „Administracja”, specjalizacja „Administracja sądowa” - liczba studentów: 120
- c. Studia niestacjonarne (zaoczne). Dzięki współfinansowaniu ze środków UE ponoszony przez studentów koszt nauki wynosi ok. 1/5 opłat za studia niestacjonarne realizowane przez WPiA (opłaty ponoszone w ramach projektu przez studentów przeznaczone są na pokrycie kosztów dydaktyki). O przygotowanie i zorganizowanie studiów w tym zakresie wystąpili przedstawiciele sądów i prokuratur. Kładąc szczególny nacisk na jakość kształcenia, na potrzeby projektu opracowano program nauczania, treści programowe dla nowych (specjalizacyjnych) przedmiotów oraz podręcznik dedykowany dla studentów administracji sądowej. W pracach nad zawartościami merytorycznymi uczestniczyła kadra naukowo-dydaktyczna WPiA, w tym reprezentanci świata praktyki (sędziowie, adwokaci, radcy prawni).
- d. Podyplomowe Studium Prawa Podatkowego – przygotowanie i wdrożenie podyplomowych studiów e-learningowych - liczba słuchaczy: 150 osób (3 edycje x 50 osób).

Studia pilotażowe realizowane w formie e-learningu - to pierwsze studia podyplomowe organizowane w tej formie na WPiA. Program studiów oraz jego zawartość merytoryczna została opracowana przez kadre naukowo-dydaktyczną WPiA, częściowo reprezentującą świat praktyki (doradcy i eksperci podatkowi, radcy prawni).

W ramach projektu realizowane są działania ewaluacyjne. Na zakończenie udziału w projekcie uczestnicy wypowiadać się będą na temat oferowanej formy wsparcia, w tym odniosą się nie tylko do kwestii jakości prowadzonych działań, ale również wypowiedzą się w aspekcie programowym (na ile realizowany program studiów odpowiadał ich faktycznym potrzebom i jakie są ewentualne propozycje zmian w zakresie merytorycznym studiów). Na tej podstawie treści w ramach studiów mają być na bieżąco aktualizowane.

Bardzo istotny praktyczny wymiar w ramach działań w zakresie współpracy z pracodawcami dotyczących określania efektów kształcenia mają dla Wydziału kontakty zmierzające do zacieśnienia relacji dotyczących praktyk studenckich i ofert pracy dla absolwentów. W tym zakresie współpraca z pracodawcami przynosi bardziej wymierne efekty. W ciągu ostatnich dwóch lat zawarto kilka porozumień i umów dotyczących współpracy w tej dziedzinie np. umowy m.in. z Łódzką Agencją Rozwoju Regionalnego, Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych, Rzecznikiem Praw Dziecka,

Oceniając działania podejmowane przez WPiA w ostatnim okresie, należy podkreślić, że powołanie Pełnomocnika Dziekana ds. współpracy z pracodawcami i biznesem oraz Zespołu ds. Projektów UE i Funduszy Zewnętrznych tworzy właściwą atmosferę dla działań, które powinny zaowocować wzrostem wpływu interesariuszy zewnętrznych na praktyczne kreowanie programów studiów oraz dokonywaniem oceny efektów i praktycznej przydatności na rynku pracy.

Wydział Prawa i Administracji nie ma formalnie powołanego instytucjonalnego podmiotu, który zajmowałby się monitorowaniem losów absolwentów w celu oceny efektów kształcenia na rynku pracy.

Natomiast wysoko należy ocenić działalność Biura Karier, co warto podkreślić, działającego na zasadach wolontariatu. Biuro Karier współpracuje z Centrum Planowania Kariery Zawodowej w Łodzi a także z Biurem Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy Urzędu Miasta Łodzi - dzięki czemu pozyskuje materiały związane z rynkiem pracy i polityką zatrudnienia. Ponadto instytucje te świadczą doradztwo zawodowe dla chętnych studentów.

Firmy, z którymi współpracuje BK rekrutują zarówno studentów, jak i absolwentów na praktyki studenckie w ciągu całego roku akademickiego. Biuro Karier Wydziału Prawa i Administracji jako jednostka „wewnątrzwydziałowa” nie pośredniczy od strony formalnej w samej realizacji konkretnej oferty praktyk, zajmuje się jedynie udostępnianiem ofert firm oferujących praktyki studentom a także absolwentom zgłaszającym się do Biura.

Odnotowania zasługuje fakt, że coraz większa liczba pracodawców podejmuje współpracę z Biurem Karier, działając z własnej inicjatywy, dowiadując się o działalności BK z różnych źródeł (internet, prasa, radio, telewizja, biuletyny informacyjne, ulotki). Poprzez prowadzone przez BK działania pracodawcy przedkładają oferty pracy i praktyk.

Na wysoką ocenę zasługuje fakt, że Biuro Karier realizuje tematyczne szkolenia dla studentów/absolwentów, które w swym założeniu, mają ułatwiać absolwentom start do kariery zawodowej, zwłaszcza te z zakresu:

- Tworzenia dokumentów aplikacyjnych
- Charakterystyki rynku pracy, form poszukiwania pracy
- Procesu rekrutacji (autoprezentacja i przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, trudne pytania podczas rozmowy, proces negocjacji warunków zatrudnienia –także warunków płacowych)
- Assesement centre
- Badania swoich możliwości i predyspozycji zawodowych -analizy SWOT.

w 2011 roku Biuro Karier przeprowadziło m.in. szkolenia:

- Program Aktywizacji zawodowej:
- Język ciała
- Mój potencjał zawodowy
- Autoprezentacja w rozmowie
- „Aplikacja”- obejmujące tematyką różne rodzaje aplikacji, ogólną charakterystyką poszczególnych aplikacji.
- Tworzenie skutecznego biznesplanu
- „Sztuka pisania CV i listu motywacyjnego”
- „Prawne formy zatrudnienia”
- „Pisma procesowe w sprawach cywilnych”
- „Pisma w postępowaniu egzekucyjnym”
- „Autoprezentacja”
- „Obywatel w urzędzie”
- „Akty prawne coraz mniej obce”

Przeprowadzono również cykl spotkań z przedstawicielami zawodów prawniczych. W ramach działalności BK pracuje doradca, pomagający w pisaniu CV i listu motywacyjnego.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia przewiduje badanie losów absolwentów na podstawie ankiet elektronicznych ale na Wydziale nie podjęto jeszcze prac w tym zakresie.

Komisja ds Jakości kształcenia, w tym Zespół programowy dokonał weryfikacji i oceny programu studiów, w tym jego zgodności z określonymi efektami kształcenia. Opinie swoje wyrazili studenci i doktoranci oraz Podzespoły do poszczególnych kierunków studiów.. Zespół Oceniający podczas wizytacji zapoznał się z przedstawionymi w formie pisemnej opiniami w tym zakresie. Były to bardzo rzetelne i konstruktywne opinie, które wyczerpująco uzasadniały konieczność modyfikacji programu kształcenia w celu poprawy efektów kształcenia. Ponieważ brak jest jeszcze pełnego katalogu sylabusów to prace te nie można uznać za wyczerpujące.

Poddanie, podczas wizytacji, szczegółowej analizie procesu opracowania i zatwierdzenie programu kształcenia dla kierunku *Polityka społeczna* potwierdza stosowanie instrumentów właściwych dla budowania kultury jakości. Wydział powołał Podzespół ds. Kierunku *Polityka społeczna* pracujący nad projektem programu zgodnie z KRK. Przedstawiona dokumentacja pozwala także prześledzić losy wniosków w Zespole Programowym i Radzie Wydziału, a także wnioski po zakończonej pracy Zespołu Programowego dla kierunku *Polityka społeczna*.

System oceniania studentów jest transparentny i niezmiennie respektowany. Regułą jest, iż zasady dotyczące oceny osiągnięć studentów, w tym warunki przystąpienia do zaliczenia danych form zajęć oraz zasad w nich uczestniczenia są podawane na pierwszych możliwych zajęciach oraz nie ulegają zmianom bez pełnej aprobaty studentów tworzących daną grupę zajęciową. Oceny prezentowane są w systemie USOSweb. Studenci mają ponadto możliwość oglądania swoich prac egzaminacyjnych na specjalne w tym celu wyznaczonych terminach konsultacji, co zasługuje na pozytywną ocenę.

Za dobrą inicjatywę należy uznać powołanie koordynatorów przedmiotu, (podczas wizytacji przedstawiono stosowną dokumentację powołującą koordynatorów),których zadaniem będzie zapewnienie jednolitych kryteriów i zasad oceny studentów w przypadku prowadzenia ćwiczeń przez kilka osób. Zespół Oceniający uważa, iż należy podjąć próbę standaryzacji wymagań w tych przedmiotach, w których to uzasadnione i możliwe

Warunki uzyskania zaliczenia poszczególnych zajęć na studiach doktoranckich określa Regulamin Studiów Doktoranckich uchwalony przez Senat UŁ uchwałą nr 82 w dniu 20 kwietnia 2009 roku oraz programy studiów doktoranckich („stary program” – obowiązujący doktorantów rozpoczynających studia III stopnia przed rokiem akademickim 2011/2012 oraz „nowy program” – obowiązujący od bieżącego roku akademickiego).

Ocena efektów kształcenia na studiach doktoranckich dokonywana jest w formie:

1. oceniania (w skali od 2 do 5) osiągnięć z poszczególnych przedmiotów objętych programem studiów doktoranckich; egzaminów z poszczególnych przedmiotów, których forma zwykle zależy od uzgodnienia między doktorantami a egzaminatorem. Najczęściej bywa to egzamin ustny, jednakże zdarzają się także testy, referaty na ocenę oraz brana jest pod uwagę aktywność na seminariach;

2. oceniania realizacji pozostałych elementów programu studiów (prowadzenia badań naukowych i przygotowywania rozprawy doktorskiej, udziału w konferencjach) w ramach zaliczenia poszczególnych semestrów studiów doktoranckich;
3. oceniania ostatecznego efektu studiów doktoranckich – przygotowanej przez doktoranta rozprawy doktorskiej; podlega ona ocenie recenzentów, komisji, przed którą jest bronią, rady wydziału nadającej stopień naukowy i, ewentualnie, decydującej o wyróżnieniu rozprawy.

Doktoranci nie zgłosili żadnych zastrzeżeń w kwestii oceniania, wyrażając opinię, iż zastosowane kryteria sprzyjają przejrzystości i transparentności oceny. WPiA właściwie proceduje przy zatwierdzaniu tematów prac doktorskich, proces jest wieloetapowy i kolegialny. Poprzedzony jest konsultacjami z promotorem i często zewnętrznym naukowcem. Właściwość tychże działań znajduje potwierdzenie w doborze tematów prac doktorskich.

Podstawowym instrumentem oceniającym jakość kadry akademickiej jest ankietyzacja. Istotnym elementem tak rozumianego wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia są ankiety ewaluacyjne mające na celu ocenę zajęć prowadzonych na Wydziale oraz kadry naukowo-dydaktycznej. W ocenianej jednostce prowadzi się ankietyzację procesu dydaktycznego według przepisów uchwalonych na poziomie centralnym Uczelni. Ankieta oceny zajęć dydaktycznych przez studentów przygotowywana jest na podstawie zarządzenia Rektora w sprawie wprowadzenia wzoru ankiety oceniającej. Zarządzenie wskazuje częstotliwość przeprowadzania ankiet, ich formę, wzorzec pytań oraz podmioty uprawnione do przetwarzania wyników tj. kierowników jednostek, również naukowych. Oceniana jednostka nie przedstawiła innych przepisów lub dokumentów wewnętrznych regulujących zasady funkcjonowania systemu ankietowego w szczególności nie przedstawiono uregulowań wprowadzających zasady dalszego postępowania z wynikami ankiet w celu zapewnienia prawidłowej efektywności i kompletności systemu. W ocenianej jednostce nie wdrożono wystandardyzowanych reguł wyciągania wniosków z wyników ankiety innych jak analiza wyników dokonywana przez ocenianego pracownika oraz kierowników katedr i zakładów co uznać należy za niewystarczające i mało efektywne. Pytania w ankiecie współtworzone są przez przedstawicieli studentów na poziomie Uczelni, którzy mają wpływ zarówno na zasady ankietyzacji jak i jej kształt, co zasługuje na pozytywną ocenę. Ankieta odbywa się cyklicznie oraz regularnie. Dotyczy wszystkich zajęć prowadzonych w danym roku akademickim oraz jest wypełniana przez studentów w systemie USOSweb, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Studenci w rozmowie z zespołem oceniającym wyrazili opinię, iż pytania ankietowe są zbyt ogólne oraz nie do końca związane ze specyfiką studiów. Studenci chętnie widzieliby więcej pytań otwartych w ankiecie ewaluacyjnej. W ocenianej jednostce wyniki ankiet nie są w należyty sposób opracowane w postaci podsumowania i ewentualnych zaleceń na przyszłość. Nie powstało żadne opracowanie ankiet ewaluacyjnych spełniające kryterium wyciągania wniosków z oceny studentów. Co więcej wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia nie przewiduje takich podsumowań, co należy ocenić negatywnie. Przedstawiciele studentów w ocenianej jednostce w szczególności wydziałowy organ samorządu studentów nie uczestniczą w omawianiu wyników ankiet z władzami Wydziału. Przedstawiciele studentów nie otrzymują podsumowań akcji ankietowych. Studenci w rozmowie z Zespołem Oceniającym wyrazili opinię, iż oczekiwaliby rzetelnego podsumowania ankietyzacji np.: w postaci wskazania najczęściej zgłaszanych uwag oraz działań naprawczych planowanych w celu ich załagodzenia. Studenci twierdzą, iż wymaganym byłoby również wprowadzenie oceny innych aspektów funkcjonowania Wydziału takich jak baza dydaktyczna oraz funkcjonowanie administracji z racji na ważność tych spraw dla studenta. Władze Wydziału na spotkaniu z zespołem oceniającym

zadeklarowały chęć poprawy wskazanych niedoskonałości co zespół przyjął z satysfakcją. Na spotkaniu z Zespołem Oceniającym studenci wskazali na problem braku efektywności ankiet twierdząc, iż nie widzą szans na wpływ poprzez ankiety na jakość kształcenia na Wydziale. Wydział nie informuje studentów o efektach ankietyzacji, co w pewnym tylko stopniu powoduje zniechęcenie do tej formy oceny i przekłada się na niską frekwencję wypełnień. Zespół oceniający uważa iż brak informacji zwrotnej do studentów w uznanej za właściwą formie należy uznać za istotne uchybienie, które należy skorygować. Bardzo pozytywnie ocenić należy indywidualne działania niektórych prowadzących zachęcających do wypełniania ankiet i wskazujących studentom potrzebę ich wypełniania poprzez informowanie o zmianach jakich dokonali w prowadzonym przez siebie procesie dydaktycznym, na co zwrócili uwagę studenci spotykający się z Zespołem Oceniającym. Działania takie należy uznać za bardzo ważny element efektywności systemu ankietowego oraz zachęcać prowadzących do ich praktykowania w powszechnej skali. Studenci w rozmowie z Zespołem Oceniającym wyrazili opinię, iż kadra naukowo-dydaktyczna wydziału jest kompetentna i spełnia ich oczekiwania w ramach procesu kształcenia. Ponadto studenci uważają jednak, iż metody stosowane w procesie kształcenia oraz zakres przekazywanej wiedzy nie zawsze dostosowany jest do specyfiki oferowanych studiów. W szczególności oczekiwaniem studentów jest zastosowanie w większym stopniu zadań kasusowych i ćwiczenie tej formy, jak również ograniczenie materiału o charakterze historycznym na pierwszym roku studiów np.: w ramach przedmiotu prawo konstytucyjne.

Procesem ankietyzacji objęci są również doktoranci. Proces ankietyzacji w zakresie oceny kadry prowadzony jest drogą elektroniczną. Doktoranci oceniają kadre dydaktyczną poprzez wypełnianie ankiet oceniających w systemie USOS po zakończeniu roku akademickiego (Zarządzenie nr 5 Rektora UŁ z dnia 29 września 2010 r.). Stopień zainteresowania studentów tą formą oceny jest niski co przyznaje dziekan Wydziału. Nie ma opracowanych syntetycznych wyników ankiet, dostępnych dla doktorantów, co może zniechęcać do procesu ankietyzacji. Natomiast wypełnione ankiety i ich podsumowanie, wyliczone przez system, oprócz doktoranta i pracownika, otrzymuje także Dziekan i kierownik Katedry/Zakładu. Nie ma sformalizowanych procedur (regulaminu) metod analizy otrzymanych wyników oraz bieżącej weryfikacji, natomiast z informacji dziekana uzyskanych podczas wizytacji wynika, iż są prowadzone w katedrach rozmowy z nauczycielami i doktorantami, którzy otrzymali słabe oceny studentów. Studenci, a także doktoranci, podczas spotkania z zespołem oceniającym potwierdzili te informacje. Nauczyciele akademicki sygnalizują bowiem studentom, iż znane są im wyniki ankiety i że biorą je w swoich zachowaniach pod uwagę.

Na ocenę pozytywną zasługują również wdrożenie zarządzeniem Dziekana w sprawie przeprowadzania hospitacji zajęć na WPiA UŁ wystandardyzowanego systemu hospitacji zajęć dokonywanego 2 razy w roku akademickim, a będącego ważnym elementem dopełniającym i w pewnym stopniu weryfikującym w razie potrzeby ocenę zajęć dokonywaną przez studentów. Zespół Oceniający zapoznał się z dokumentacją w tym zakresie. Protokoły z przeprowadzonych hospitacji stanowią załączniki do oceny okresowej nauczycieli akademickich, weryfikując poziom prowadzonych zajęć

Ocena okresowa kadry akademickiej odbywa się zgodnie z zapisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym w cyklu 2 letnim.

Weryfikacja działalności naukowej wydziału odbywa się poprzez ocenę parametryczną. Brane są pod uwagę: dorobek publikacyjny, w tym pozycja naukowa czasopism, udział w konferencjach naukowych, w tym zagranicznych, udział w grantach badawczych, współpraca międzynarodowa, kształcenie młodej kadry.

Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia skupione jest z uwagi na bardzo dobre warunki lokalowe (nowoczesny budynek dydaktyczny stanowi dumę kadry i studentów) na monitorowaniu zasobów biblioteki i to zarówno biblioteki wydziałowej jak i uniwersyteckiej. Dokonywane są cykliczne przeglądy posiadanych zasobów bibliotecznych, a współpraca ze służbami bibliotecznymi zapewniającymi uzupełnianie zbiorów, prenumeratę czasopism i baz elektronicznych jest właściwa co potwierdziła wizytacja.

Na Wydziale funkcjonuje bardzo dobrze oceniana przez studentów strona internetowa gromadząca wszelkie informacje. Protokoły z posiedzeń Komisji ds. jakości kształcenia przechowywane są w dziekanacie i wykorzystywane w pracy dziekana. Gromadzone są w katedrach prace przejściowe, egzaminacyjne itp. Nie ma jednak wypracowanych w tym zakresie procedur.

Studenci w rozmowie z Zespołem Oceniającym nie wiedzieli czym jest wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Studenci po przedstawieniu im zagadnienia przez Zespół Oceniający stwierdzili, iż władze Wydziału lub ciała zajmujące się zapewnianiem jakości kształcenia na Wydziale nie informują o swoich pracach oraz o ich efektach. Studenci wyrazili opinię, iż chętnie zobaczyliby informacje o efektach prac takiego zespołu np.: na stronie internetowej Wydziału. Informacje o działaniach i efektach w zakresie doskonalenia jakości kształcenia przekazywane są członkom społeczności Wydziału jedynie na posiedzeniach rady podstawowej jednostki organizacyjnej, co należy ocenić pozytywnie. Zaleca się przemyślenie kwestii szerszej publikacji efektów działań nad tworzeniem i wdrażaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Studenci mają dostęp do aktualnych informacji związanych z organizacją i procedurami toku studiów, informacji o programach kształcenia oraz zakładanych efektach kształcenia. Wszelkie informacje i aktualności publikowane są na stronie internetowej wydziału, która oceniana jest przez studentów niezwykle wysoko. W opinii studentów jest to przestrzeń informacyjna niezwykle czytelna i bogata w treści. Wszelkie informacje studenci uzyskują poprzez stronę www, system USOS oraz w postaci ogłoszeń na tablicach informacyjnych. Wskazany stan należy ocenić pozytywnie.

Informacje o programach studiów doktoranckich, rozkład zajęć, wszelkie regulaminy, wnioski, dostępne są na stronie internetowej w zakładce „studia doktorancie”. Zasadniczo doktoranci nie mają problemów z odnajdywaniem potrzebnych informacji dotyczących toku studiów, jednakże w „uwagach przedstawiciela doktorantów przy Komisji ds. Jakości Kształcenia WPiA UŁ” z dnia 13 marca 2012 r., odnajdujemy zastrzeżenie, iż sposób zatytułowania plików zawierających programy studiów III stopnia jest mylący i adresaci mają problem z przypisaniem sobie określonego z nich. Przedstawiciel doktorantów w Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia postuluje zmienić tytuł zamieszczonych na stronie informacji i dookreślić, do których aktualnie lat studiów doktoranckich dany program ma zastosowanie.

Zespół Oceniający stwierdza, iż nie wszystkie sylabusy są dostępne w systemie USOS Na zebraniu podsumowującym Prorektor Uniwersytetu wyjaśniła iż trwają prace nad udoskonaleniem rozwiązań informatycznych tego systemu.

Mechanizmy realizujące założenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia stosowane w celu zapobiegania i eliminacji zjawisk patologicznych zapewniają dobre rezultaty. Znaczna część procedur nie ma charakteru formalnego, ale dzięki tradycyjnie

przyjętym i stosowanym standardom postępowania (m.in. zasadzie otwartych drzwi, uczestnictwa w procesie kształcenia na równych prawach) system funkcjonuje w sposób prawidłowy. Podczas spotkania z zespołem oceniającym zarówno studenci jak i doktoranci podkreślili, iż jakieś sytuacje konfliktowe zdarzają się niezwykle rzadko i najczęściej rozwiązywane są polubownie w ramach Katedr/Zakładów. Zaznaczyli również, iż w razie potrzeby zwróciliby się bez obaw do Kierownika Studiów Doktoranckich.

Na Uniwersytecie Łódzkim funkcjonują Komisje Dyscyplinarne, które są ostatecznym organem rozwiązującym kwestie patologiczne. Doktoranci posiadają w nich swoich przedstawicieli. Powołany zostały również komisje dyscyplinarne dla doktorantów: I stopnia (Uchwała Senatu Uniwersytetu Łódzkiego nr 18 z dnia 3 listopada 2008 r.) i II stopnia (Uchwała Senatu Uniwersytetu Łódzkiego nr 33 z dnia 1 grudnia 2008 r.).

Załącznik nr 5 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Załącznik nr 6 Efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w odniesieniu do obszarów wpływających na jakość kształcenia - wg badań jednostki

2.3).

Zarówno Strategia jak i dokument Polityka zarządzania jakością kształcenia w niewystarczający sposób akcentują problem oceny skuteczności i efektywności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Tylko w niektórych zadaniach dostrzega się orientację na modyfikację czy analizę określonego obszaru w celu poprawy jakości kształcenia. Należy sądzić, iż jest to raczej słabość sformułowań aniżeli intencji działań. Przegląd przeprowadzony podczas wizytacji efektów pracy Komisji Programowej i jej kierunkowych podzespołów pozwala stwierdzić że Rada Wydziału przyjęła do realizacji szereg wniosków określonych przez Zespół prowadzących do doskonalenia programu kształcenia każdego prowadzonego kierunku studiów. Podczas wizytacji w rozmowie z Komisją ds. jakości kształcenia Zespół oceniający otrzymał wyraźne sygnały iż działalność Komisji jest nastawiona na stałe doskonalenie systemu i korygowanie zdefiniowanych działań. Jednak, zdaniem Zespołu Oceniającego, wymaga to określenia instrumentów i oceny narzędzi pomiaru efektywności systemu. Raporty będą z pewnością cennym instrumentem ale nie wystarczającym. Brak jest zadań prowadzących do odpowiedzi na pytanie, czy system spełnia swoje zadania i czy prowadzi do poprawy jakości kształcenia.

Generalnie w polityce zarządzania jakością Wydziału znajdują się niemal wszystkie zadania wypełniające oczekiwania wobec wewnętrznego systemu. Brak jest natomiast instrumentów doskonalących system, w tym narzędzi (co raport samooceny przyznaje).

Zatem cel strategiczny w polityce zarządzania jakością kształcenia określony jako: zapewnienie funkcjonowania na WPiA mechanizmów dokonywania oceny wewnętrznego systemu jakości kształcenia powinien być rozbudowany o: raportowanie poszczególnych obszarów systemu i wskazanie mierników jego oceny, a następnie opracowania działań korygujących i zasad ich wdrożenia. System wymaga uzupełnienia o narzędzia pomiaru jego efektywności. Brak jest też zadań i sformalizowanych procedur odnoszących się do zapobiegania i eliminacji zjawisk patologicznych oraz instrumentów do oceny systemu informacyjnego

Istniejący wewnętrzny system zapewnienia jakości wymaga usprawnienia również w zakresie studiów III stopnia. Brak sformalizowanej procedury postępowania po badaniu ankietowym zajęć objętych programem studiów doktoranckich, jak również niski procent wypełnianych ankiet, sprawiają, iż nie istnieje możliwość przeprowadzenia odpowiedniej

weryfikacji i wprowadzenia na bieżąco ewentualnych działań naprawczych. Jednak w opinii doktorantów dostępne narzędzia, przede wszystkim, ankieta przynoszą pozytywne efekty

Ponadto doktoranci słabo identyfikują i rozpoznają istotę Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, (co wymaga jego popularyzacji i rozwinięcia funkcji informacyjnej), ale bardzo rzetelnie i pozytywnie wypowiadali się na temat jakości nauczania. Uważali, że Wydział kształci na dobrym i bardzo dobrym poziomie i jest w tym procesie efektywnie wspierany m.in. przez studenckie koła naukowe. Doktoranci zgłaszają nowe obszary badawcze czym przyczyniają się do poszerzenia sfery aktywności naukowej i dydaktycznej. Pozytywnie odnieśli się także do opieki naukowej poprzez hospitacje i system konsultacji.

Można natomiast stwierdzić, iż system okazuje się efektywny w obszarze oceny dorobku naukowego, gdyż działalność naukowa Wydziału jest utrzymywana na dobrym poziomie. Publikacje kadry akademickiej mają charakter krajowy i międzynarodowy, ukazują się w języku polskim i obcym. Są powiązane z prowadzonymi kierunkami studiów.

W ocenianej jednostce podmioty odpowiedzialne za wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia współpracują ze sobą, co powinno sprzyjać efektywności powołanej struktury. Na wyróżnienie zasługuje opracowanie i przyjęcie na Wydziale matrycy wdrażania polityki zarządzania jakością kształcenia, na WPIA co powinno służyć doskonaleniu jakości kształcenia.

W polityce zarządzania jakością kształcenia nie ma wyraźnego odniesienia do wykorzystania wyników oceny jakości kształcenia powstałych w wyniku zewnętrznych ocen komisji akredytujących. Rozmowy przeprowadzone podczas wizytacji wskazują jednak, iż wszystkie uwagi Polskiej/Państwowej Komisji Akredytacyjnej poczynione w akredytacji programowej zostały w procesie nad doskonaleniem jakości uwzględnione. Powołano zespół programowy w celu weryfikacji programów studiów, a także zespół do weryfikacji jakości prac dyplomowych. Powołano superrecenzenta jako stały element oceny prac dyplomowych. Zmodyfikowano zasady dostępności zbiorów w bibliotece. Są to istotne działania korygujące i doskonalące jakość w świetle zewnętrznych ocen.

Załącznik nr 7 Efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w odniesieniu do obszarów wymagających działań korygujących, naprawczych lub doskonalących wskazanych podczas poprzedniej oceny instytucjonalnej dokonanej przez Polską Komisję Akredytacyjną

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego w pełni

1) Struktura podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością kształcenia na Wydziale uwzględnia udział kadry akademickiej, pracowników administracji i obsługi, studentów i doktorantów. Interesariusze zewnętrzni zostają włączani w proces decyzyjny. Została powołana Rada Pracodawców. Określono strukturę systemu poprzez wskazanie organów jednoosobowych i ciał kolegialnych odpowiedzialnych za realizację określonych zadań. Na Wydziale działa aktywnie Komisja ds. Jakości Kształcenia. Jej prace są dokumentowane. Należy dobrze ocenić powołanie dwóch zespołów wewnętrznych Komisji to jest do oceny prac dyplomowych i wyników egzaminów oraz do oceny programu studiów. Efekty prac tych zespołów są już znaczące

2) Wewnętrzne procedury zapewnienia jakości kształcenia mają charakter kompleksowy i obejmują podstawowe obszary oceny jakości kształcenia, w tym : efekty kształcenia,

programy kształcenia, kadre akademicką, poziom naukowy Wydziału, zasoby materialne, zasady oceny studentów i doktorantów, Dalsze wdrożenie systemu powinno obejmować badanie losów absolwentów oraz udział pracodawców w ocenie efektów kształcenia a także doskonalenie systemu informacyjnego Wydziału. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia spełnia podstawowe funkcje i zadania. Posiada sformułowane cele strategiczne i wyznaczony ich zakres przedmiotowy. Instrumentalny profil tego systemu wymaga jeszcze uzupełnienia w zakresie zbudowania katalogu mierników oraz narzędzi pomiaru poszczególnych zadań systemu odnoszących się do określonych segmentów jakości kształcenia.

3) Wydział wdraża wewnętrzny system jakości kształcenia i dokonał pierwszych ocen jego efektywności dotyczących programów kształcenia oraz procesu ankietyzacji. Wyniki tej oceny zostały wykorzystane w budowie programu kolejnego cyklu kształcenia oraz w polityce kadrowej. System wymaga uzupełnienia procedur oraz katalogu narzędzi pomiaru jego skuteczności.

Kryterium 3. Cele i efekty kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich oraz podyplomowych, a także system weryfikujący i potwierdzający ich osiągnięcie

Studia doktoranckie funkcjonują na Wydziale Prawa i Administracji od roku 1988 na mocy Zarządzenie nr 79 Rektora UŁ z dnia 9 sierpnia_1988 r. w sprawie powołania studiów doktoranckich na Wydziałach Biologii i Nauk o Ziemi, Prawa i Administracji, Ekonomiczno-Socjologicznym.

Aktualne procedury związane z tworzeniem studiów doktoranckich określa Regulamin Studiów Doktoranckich uchwalony przez Senat Uchwałą Nr 82/2009 z dnia 20 kwietnia 2009 r. (z późn. zm.). Z Regulaminu Studiów Doktoranckich nie wynika, iż studia te tworzy Rektor na wniosek Rady Wydziału.

Rada Wydziału na posiedzeniach zatwierdza programy studiów doktoranckich. Procedury w tym zakresie zostały zachowane. Są kompletne i spójne. Dokumentacja potwierdzająca uzyskanie efektów kształcenia prowadzona jest w sposób właściwy.

3.1)

Program studiów doktoranckich przyjęto Uchwałą nr 35/2011 w dniu 17 czerwca 2011 r. Program przewiduje kształcenie w trakcie 4 lat (8 semestrów). Zbudowany jest z następujących elementów: wykorzystywanie programów komputerowych w badaniach nad prawem, etyka w badaniach naukowych w prawoznawstwie, przygotowanie pedagogiczne, przedmiot zalecany przez promotora związany z tematem rozprawy, przedmioty w językach obcych, praktyka zawodowa, retoryka, argumentacja prawnicza, analiza i komparatystyka prawnicza, stosowanie (sądowe) prawa, metody badań empirycznych w naukach prawnych, przedmioty kształcenia ogólnego (ekonomia i filozofia), języki obce.

Dzięki zajęciom z przedmiotów objętych programem studiów III stopnia doktorant zdobywa wiedzę oraz nabywa kompetencje przygotowywania pracy w danym obszarze badawczym. Przydatny wydaje się zwłaszcza przedmiot obowiązkowy dla I roku: *Wykorzystanie programów komputerowych w badaniach nad prawem*, który kształci umiejętność w zakresie posługiwania się prawniczymi bazami danych, tworzenia prezentacji, korzystania z zasobów Internetu oraz edytora tekstu, co jest niezbędne dla rzetelnej weryfikacji aktualnie obowiązujących przepisów prawa. Weryfikacja efektów kształcenia następuje między innymi poprzez system egzaminów i zaliczeń, analizę efektów publikacyjnych będących wynikiem prowadzonych badań naukowych, ocenę aktywności

naukowej doktoranta. Zespół oceniający podczas wizytacji zapoznał się z indeksami doktorantów. Uzyskiwane oceny w procesie kształcenia są zróżnicowane, ale uwidacznia się prymat ocen: dobry i bardzo dobry.

Zdaniem środowiska doktorantów zastosowane przez jednostkę rozwiązania w programie studiów w zadowalający sposób przygotowują doktorantów do pracy o charakterze badawczym i stwarzają możliwości uzyskania zaawansowanej wiedzy zarówno w obszarze, jak i dziedzinie prowadzonych badań.

Uwagi Przedstawiciela doktorantów przy pracy w Komisji ds. Jakości Kształcenia WPiA w UŁ jawią się jako godne odnotowania i poddania pod rozagę. Wynika z nich konieczność przestrzegania reżimu terminologicznego w odniesieniu do Regulaminu studiów i zasad przyznawania świadczeń. Studia doktoranckie wskutek uregulowań prawnych nakładających na Uczelnię obowiązek oferowania zajęć dydaktycznych zbliżają się do regularnych studiów i „odwracają” uwagę od zasadniczego celu studiów, jakim jest doprowadzenie do przygotowania i obrony rozprawy doktorskiej. Wzrastają obciążenia wymogami formalnymi. Za niewłaściwą została uznana wycena punktowa zajęć prowadzonych przez doktorantów w relacji do wyceny punktowej publikacji, która jest niekorzystna dla osób niedociążonych dydaktycznie. Za nieoszacowaną uznano pracę doktorantów na rzecz Katedr i Wydziału. Doktoranci uważają, iż należy przyznać promotorowi większą swobodę w relacji z doktorantem, szczególnie na płaszczyźnie oceny postępów jego pracy.

Przyswojenie podstawowych metod wykorzystywanych w dziedzinie nauk prawnych gwarantuje doktorantom Wydziału Prawa i Administracji program studiów doktoranckich oferując następujące przedmioty: *Etyczne problemy badań naukowych w prawoznawstwie* (przedmiot obowiązkowy; 30 godz. – II rok), *Komparatystyka prawnicza* (przedmiot do wyboru; 30 godz. – II rok), *Metody badań empirycznych w prawoznawstwie* (przedmiot do wyboru; 30 godz. – III rok), *Metodologia historyczno-prawna* (przedmiot do wyboru; 30 godz. – III rok).

Doktoranci rozwijają umiejętności w sferze prowadzenia badań naukowych i opracowywania ich wyników poprzez m.in. formułowanie celów, problemów, hipotez badawczych. Ww. przedmioty swoim zakresem obejmują m.in.: metodologiczne problemy prawoznawstwa i dyskursu prawniczego, wskazują metody i rezultaty porównań systemów i kultur prawnych, potrzebę badań i ich rodzaje, jako przesłanki oceny stanu prawnego, a także kształtują umiejętności wyboru metodologii przy pisaniu doktoratu oraz poddają analizie podstawowe zagadnienia etyczne. Środowisko doktorantów podczas spotkania z Zespołem Oceniającym pozytywnie oceniło zarówno ofertę przedmiotów metodologicznych jak również ich zakres merytoryczny.

Program studiów III stopnia obejmuje zagadnienia mające na celu kształtowanie kompetencji społecznych, zwłaszcza komunikacyjnych (w tym znajomości języków obcych), argumentacyjnych i umiejętności rozwiązywania problemów prawnych. Służą temu m.in. następujące przedmioty: *Retoryka* (przedmiot obowiązkowy; 30 godz. – II rok), *Argumentacja prawnicza* (przedmiot obowiązkowy; 30 godz. – II rok), *Teoretyczne i filozoficzne problemy w sądowym stosowaniu prawa* (przedmiot obowiązkowy; 30 godz. – III rok), *Elementy logiki* (przedmiot do wyboru; 30 godz. – I rok),

W czasie studiów doktoranci uzyskują niezbędną wiedzę w zakresie teorii i sztuki przemawiania oraz w zakresie sposobów jasnego i ścisłego formułowania myśli, regułach

poprawnego rozumowania i argumentacji prawniczej. Za wartościowe należy uznać wzmocnienie etycznych postaw właściwych dla uniwersytetów a odnoszących się do poszanowania praw własności intelektualnej. Utrzymywanie kontaktów naukowych w środowisku krajowym i międzynarodowym pozwala kształtować się wielu cennym cechom naukowców i budować kapitał społeczny rozumiany jako sieć powiązań intelektualnych z dużą dozą zaufania środowiskowego. Kompetencje społeczne doktorantów rozwijają się także w toku ich nauczania, pozytywnie ocenianego przez studentów, dzięki zaangażowaniu w koła naukowe i samorząd doktorantów oraz pracę uczelnianych ciał koleżeńskich. Znaczącą rolę w procesie „wychowywania kolejnych pokoleń naukowców i prawników” odgrywa Klinika Prawa ze swą działalnością edukacyjną i prospołeczną.

Na szczególne uznanie zasługuje nacisk, który Wydział kładzie na doskonalenie znajomości języków obcych. Obowiązkowym elementem w programie studiów doktoranckich są lektoraty języków obcych doskonalące znajomość danego języka na poziomie zaawansowanym, ogółem 120 godzin. Występuje również obowiązek zaliczenia podczas studiów 2 przedmiotów w języku obcym i 4 wykładów gościnnych, prowadzonych w języku obcym przez gości zagranicznych lub w ramach Szkoły Prawa Obcego (Szkoły Prawa Francuskiego, Szkoły Prawa Amerykańskiego lub Szkoły Prawa Niemieckiego – nieodpłatne dla uczestników studiów doktoranckich Wydziału) prowadzonej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Powyższy obowiązek może być zastąpiony przez odbycie stażu (stypendium) w zagranicznym ośrodku naukowym w wymiarze co najmniej 3 miesięcy.

Doktoranci bardzo pozytywnie ocenili poziom kształcenia języków obcych na Wydziale. Zaznaczyli, iż lektoraty są sprofilowane i stoją na wysokim poziomie, dzięki czemu kształcą zdolności do wykorzystania znajomości języka obcego do poszerzania i pogłębiania wiedzy prawniczej w zakresie obcych systemów i kultur prawnych. Doktorant podczas studiów III stopnia nabywa umiejętność przygotowywania i wygłaszania referatów naukowych w językach obcych oraz zyskuje możliwość publikacji w języku innym niż ojczysty. Wysoki poziom języków obcych w nieoceniony sposób ułatwia zajmowanie się prawem pod kątem komparatystyki oraz znakomicie służy internacjonalizacji procesu kształcenia

Zajęcia dydaktyczne przygotowują do pełnienia funkcji dydaktycznych dzięki nauczaniu w zakresie: przygotowania pedagogicznego, komparatystyki, metod historycznych, metodologicznych i etycznych problemów badań nad prawem.

Podstawą metodyczną prowadzenia zajęć dydaktycznych na studiach doktoranckich są sylabusy. Ich ogląd pozwala pozytywnie ocenić nakład pracy poświęcony ich przygotowaniu, jednakże Zespół Oceniający uważa, iż należy ponownie dokonać przeglądu, m.in. celem usunięcia zapisów z pozycji Wykaz literatury: „Wszystkie podręczniki dotyczące teorii i filozofii prawa” zawartych w przedmiocie *Teoretyczne i filozoficzne problemy w sądowym stosowaniu prawa* i wskazanie odpowiedniej literatury. Zasadnym wydaje się ponadto skorelowanie celów i efektów kształcenia na przedmiocie *Doktryny polityczno – prawne*.

Doktoranci nabywają kwalifikacje w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych na pierwszym roku studiów podczas obowiązkowych zajęć z *Przygotowania pedagogicznego* w wymiarze 60 godzin. Zajęcia dostarczają zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy, umożliwiając nabycie umiejętności w zakresie tzw. warsztatu trenerskiego oraz poznanie aktywnych i efektywnych metod nauczania prawa.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci pozytywnie ocenili zajęcia z *Przygotowania pedagogicznego*. Podkreślili jednak, iż byłoby zainteresowani poszerzeniem siatki zajęciowej tak, by pod koniec kursu mieć możliwość nabycia uprawnień pedagogicznych.

Środowisko doktorantów podczas spotkania z ekspertem pozytywnie oceniło dobór przedmiotów fakultatywnych. Oferta przedmiotów do wyboru dla doktorantów jest różnorodna tematycznie, aczkolwiek spójna i tworząca siatkę zajęć, pozwalających pogłębić wiedzę, a jej odpowiednie przygotowanie stanowi gwarancję realizacji założonych efektów kształcenia. Wykładowcami są specjaliści w zakresie realizowanych przedmiotów, którzy są przewodnikami naukowymi w kształceniu doktorantów.

Wiele zadań badawczych realizowanych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego związana jest ściśle z naukowym rozwojem młodej kadry, w tym doktorantów. Biorą oni udział w zespołach badawczych, najczęściej ograniczających się jednak do ram Wydziału. Ocenia się, że doktoranci aktywnie uczestniczą w prowadzonych tematach badawczych, grantach oraz seminariach naukowych i konferencjach, co wpływa bezpośrednio m.in. na osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia.

Wydział Prawa i Administracji UŁ podejmuje wiele działań o charakterze integrującym środowisko doktorantów w pracy naukowej, co skutkuje szeregiem publikacji naukowych doktorantów wraz z pracownikami WPiA oraz niezależnie od nich. Gama podejmowanych tematów badawczych jest bardzo szeroka i w zasadzie pokrywa się z przynależnością do Katedr i ich obszarem badawczym i dydaktycznym. Tematyka tychże publikacji jest także bardzo bogata: podatek dochodowy, kwestie skarbowe, ubezpieczenia, prawa konsumenta, glosy do wyroków sądowych, zatrudnienie i prawo pracy (indywidualne i zbiorowe), kryzysy ekonomiczne, przeglądy orzecznictwa sądowego, prawo europejskie, prawo bankowe, spółki akcyjne, prawo kosmiczne, prawo przedsiębiorstw, terroryzm, prawo gospodarcze, prawo międzynarodowe, prawo administracyjne i szereg innych. Na podkreślenie zasługuje fakt publikowania w językach obcych.

Działania Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w zakresie ułatwienia przygotowania publikacji naukowej zostały ocenione przez uczestników studiów III stopnia pozytywnie. Bez problemów uzyskują oni pomoc merytoryczną, nie tylko ze strony promotora, ale i innych pracowników naukowych. Często mają także możliwość skonfrontowania pracy z zagranicznym, wizytującym Wydział profesorem. Doktoranci publikują prace wraz z opiekunami naukowymi oraz innymi pracownikami naukowymi Wydziału. Często publikacje oraz przedstawienie wyników prac na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, dokonywane przez uczestników studiów doktoranckich, są efektem prowadzonych badań. Doktoranci mogą starać się o uzyskanie wsparcia finansowego publikacji prac naukowych.

Kadra naukowo-dydaktyczna prowadząca zajęcia i tworząca minimum kadrowe dla nauczanych kierunków studiów i na studiach doktoranckich spełnia najwyższe standardy zarówno w perspektywie jednostki jak i całego zespołu. Kadra akademicka dysponuje należytymi specjalnościami naukowymi, legitymuje się stosownymi stopniami i tytułami naukowymi. Tym samym Wydział zapewnia zgodność i jedność pomiędzy dydaktyką a nauką. Pracownicy naukowcy aktywni dydaktycznie na studiach doktoranckich dysponują najwyższymi kwalifikacjami i taki też zapewniają poziom wsparcia naukowego.

Przedmioty obowiązkowe, jak i przedmioty do wyboru prowadzone są głównie przez samodzielnych pracowników nauki specjalistów z poszczególnych dziedzin i dyscyplin naukowych. Przydział opiekunów naukowych jest zależny od poszczególnych Katedr/Zakładów i wynika bezpośrednio z obszaru badawczego, którym zajmuje się doktorant.

3.2)

Aktualne procedury związane z tworzeniem studiów podyplomowych określa Uchwała Nr 384 Senatu z dnia 19 września 2011 r. w sprawie wprowadzenia Regulamin studiów podyplomowych w Uniwersytecie Łódzkim. Zgodnie z treścią tego regulaminu studia podyplomowe powołuje rektor na wniosek dziekana wydziału po uzyskaniu opinii właściwej rady wydziału. Realizując postanowienia tego Regulaminu Rektor utworzył - na wniosek Dziekana - następujące - aktualnie funkcjonujące w roku akademickim 2011/2012 - studia podyplomowe:

- „*Studium Prawa Pracy*” – Zarządzenie Rektora Nr 25 z dnia 29 marca 1996 r.;
- „*Studium Szkoła Prawa Amerykańskiego*” – Zarządzenie Rektora Nr 72 z dnia 27 czerwca 2008 r.,
- „*Studium Prawa podatkowego*” – Zarządzenie Rektora Nr 5 z dnia 30 października 1995 r.,
- „*Studium Szkoła Prawa Francuskiego*” – Zarządzenie Rektora Nr 95 z dnia 1 lipca 2003 r.,
- „*Studium Francuskie Magisterium Prawa – Prawnik Europejski*” – Zarządzenie Rektora Nr 89 z dnia 6 lipca 2007 r.,
- „*Studium Prawa Medycznego, Praw Pacjenta i Ubezpieczeń Zdrowotnych*” Zarządzenie Rektora Nr 50 z dnia 9 marca 2007 r.,
- „*Studium Prawa Spółek*” Zarządzenie Rektora Nr 16 z dnia 24 listopada 2000 r.,
- „*Studium Bezpieczeństwa i Higieny Pracy*” – Zarządzenie Rektora Nr 24 z dnia 15 stycznia 2010 r.
- „*Studium Prawna Obsługa Przedsiębiorców*” – Zarządzenie Rektora Nr 93 z dnia 24 lipca 2009 r.;
- „*Studium Fundusze Unii Europejskiej*” – Zarządzenie Rektora Nr 52/96 z dnia 25 października 1996 r.;
- „*Studium Prawa Samorządu Terytorialnego*” – Zarządzenie Rektora Nr 57 z dnia 9 lutego 2009 r.

Procedury w zakresie powołania studiów podyplomowych zostały zachowane. Są kompletne i spójne. Dokumentacja potwierdzająca uzyskanie efektów kształcenia prowadzona jest w sposób właściwy.

Wysoko należy ocenić ofertę Studiów Podyplomowych WPiA, jako interdyscyplinarną, doskonalącą kompetencje i kwalifikacje zawodowe kadr w wielu dziedzinach. Oferta ma profil zdecydowanie praktyczny i skierowana jest do przedstawicieli zawodów typowo prawniczych oraz innych grup zawodowych zatrudnionych m.in. w organach skarbowych, celnych, medycznych, samorządowych, finansowych, podatkowych, ubezpieczeniowych, ochrony bezpieczeństwa pracy. Studia podyplomowe obejmują również zagadnienia prawa francuskiego, europejskiego oraz amerykańskiego, co stawia jednostkę w grupie Uczelni nastawionych na dostosowywanie kwalifikacji absolwentów do możliwości rozwijającego się międzynarodowego rynku pracy.

Pozytywnie należy ocenić również fakt zorganizowania Studium „Podstawy prawa dla przedsiębiorców” otwartego w roku 2009/2010 w ramach współpracy z Kopalnią Węgla Brunatnego Bełchatów. Był to projekt o charakterze odpowiedzi na konkretne zamówienie przedsiębiorstwa.

Odpowiedzią na potrzeby rynku pracy będzie także planowane od roku akademickiego 2012/2013 Studium podyplomowe uruchamiane wspólnie z Wydziałem Zarządzania UŁ w

ramach Projektu: „Kształcenie kadry zarządzającej instytucji pomocy i integracji społecznej .Projekt 1.45 „Kształcenie kadry zarządzającej instytucji pomocy i integracji społecznej w formie studiów podyplomowych” współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt opiera się na przygotowaniu i realizacji międzywydziałowych studiów podyplomowych „Administracja i zarządzanie dla kadry kierowniczej administracji publicznej” (studia dla grupy 40 osób realizowane wspólnie przez Wydział Prawa i Administracji i Wydział Zarządzania UŁ).

Studium realizowane jest na zamówienie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie.

Uczestnikami studiów mają być osoby posiadające dyplom ukończenia studiów wyższych, zatrudnione w instytucjach pomocy i integracji społecznej a w szczególności:

- pracownicy zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej, powiatowych centrach pomocy rodzinie, centrach integracji społecznej, domach pomocy społecznej, placówkach wychowawczych całodobowych, typu całodobowego, interwencyjnych i socjalizacyjnych oraz ośrodków adopcyjnych i opiekuńczych, regionalnych ośrodkach polityki społecznej na stanowiskach kierowniczych (dyrektor, kierownik, zastępca dyrektora/kierownika, kierownik działu) wraz z kadrą kierowniczą średniego stopnia lub wskazani przez kierownika jednostki pracownicy, którzy mogą w przyszłości ubiegać się o stanowiska kierownicze;
- pracownicy i przedstawiciele Wydziału Polityki Społecznej i Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej;
- pracownicy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Oceniana jednostka prowadzi szeroko zakrojoną działalność dydaktyczną w formule studiów podyplomowych. W trakcie wizytacji zapoznano się z programami i dokumentacją kilku prowadzonych studiów podyplomowych (dwóch trwających aktualnie, dwóch już zakończonych). W każdym z przypadków, program studiów był skonstruowany właściwie i nie budził żadnych wątpliwości.

W rozmowie z prodziekanem Wydziału Zespół Oceniający otrzymał informację, iż 16 marca 2012 r. władze Rektorskie UŁ rozesłały wszystkim wydziałom, na których prowadzone są studia podyplomowe ogólne wytyczne odnoszące się do zasad opisywania zakładanych do osiągnięcia efektów kształcenia. Stąd też prace nad kompleksowym tego uregulowaniem trwają. Biorąc pod uwagę wysoki poziom programowy studiów podyplomowych, oraz staranny dobór kadry nauczającej do ich realizacji, jak i dotychczasowe z sukcesem czynione działania w zakresie dostosowania programu studiów na Wydziale Prawa do nowych wymagań ustawowych, z pełnym przekonaniem można sądzić, że proces ten zostanie zakończony w obowiązującym terminie.

Właściwa jakość kształcenia w ramach studiów podyplomowych zapewniona jest poprzez kilka czynników. Po pierwsze, kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału Prawa w wielu obszarach stanowi o wybitności naukowej środowiska. Jest na bardzo wysokim poziomie, o najwyższym uznaniu w środowisku naukowym danej dziedziny. Po drugie, konkretne studia podyplomowe są kierowane przez osobę będącą wysokiej klasy specjalistą z danej dziedziny. Nakładając na to czynnik pierwszy, studia podyplomowe są kierowane w sposób właściwy z punktu widzenia adekwatności zainteresowań naukowych kierownika studiów z ich tematem, co przekłada się w dalszej kolejności na właściwość doboru kadry nauczającej. Po trzecie, programy studiów podyplomowych w żadnym zakresie nie budziły wątpliwości, co świadczy

o właściwym wyczuciu zmian rynkowych, i odpowiednio szybkiej reakcji na zmieniające się sytuacje prawne, a tym samym potrzebę doksztalcenia w danym zakresie. Te trzy czynniki dowodzą o prawidłowości doboru osób prowadzących zajęcia dydaktyczne, co daje właściwy efekt w postaci uzyskania zakładanych efektów kształcenia, nawet jeśli one w sposób sformalizowany nie we wszystkich programach studiów (a dokładnie sylabusach) zostały formalnie dookreślone (trwają nad tym prace ogólnouczelniane). Ponadto w realizacji studiów podyplomowych uczestniczą przedstawiciele podmiotów gospodarczych i samorządowych legitymujący się znaczącym dorobkiem i prestiżem zawodowym. Liczba pracowników prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych, ich dorobek naukowy i zawodowy dostosowane są zarówno do potrzeb programu kształcenia jak i liczby uczestników każdego studium.

3.3).

Doktoranci zostali włączeni do prac Komisji ds. Jakości Kształcenia Wydziału Prawa i Administracji. Mimo, iż dołączyli do Komisji stosunkowo niedawno, ich przedstawiciel wniósł szereg uwag dotyczących m.in. jakości kształcenia, jej osiągnięcia i weryfikacji. Obserwując udaną i owocną współpracę Komisji ze studentami wydaje się, iż doktoranci, zostaną również wysłuchani, a ich postulaty w zakresie określania i weryfikacji efektów kształcenia uwzględnione.

Udział interesariuszy zewnętrznych w budowaniu programów studiów podyplomowych jest wyraźnie zaakcentowany w szczególności w przypadku, gdy studia realizowane są w wyniku umów o współpracę (m.in. Sąd Najwyższy, Państwowa Inspekcja Pracy, Okręgowy Sąd Pracy, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, przedsiębiorstwa). Wydział Prawa prowadził studia podyplomowe na wyraźne zlecenie podmiotów zewnętrznych. Przykładowo prowadzone były studia podyplomowe Podstawy Prawa dla Przedsiębiorców, które zorganizowane zostały na zlecenie PGE Kopalnia Węgla Brunatnego. Jego celem było podniesienie kompetencji pracowników zajmujących się szeroko rozumianą obsługą prawną i administracyjną jednostek organizacyjnych Kopalni. Kolejnym przykładem zamówienia zewnętrznego na przeprowadzenie studiów było *Podyplomowe Studium „Fundusze Unii Europejskiej”* zrealizowane na zlecenie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie. Prowadzone studia podyplomowe odbywają się we współdziałaniu podmiotów zewnętrznych, z którymi to współpraca zapewnia należyty wkład merytoryczny i pomoc dydaktyczną w przypadku zaistnienia potrzeby zatrudnienia specjalistów o znaczącym dorobku zawodowym z zakresu wąskiej dziedziny. Współpraca w tym zakresie ma charakter cykliczny, co ma również przełożenie na cykliczność odbywania się tych studiów i ich dużą popularność np.: Podyplomowe Studium Bezpieczeństwo i Higiena Pracy, prowadzone we współpracy z Wyższą Szkołą Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach, Instytutem Medycyny Pracy, Okręgowym Inspektoratem Pracy, Zakładem Badań i Atestacji ZETOM w Katowicach. Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do Studium Problematyki Przystępności.

Poszukiwania interesariuszy zewnętrznych nie ograniczają się jedynie do rynku krajowego. W kilku przypadkach prowadzone były studia w zakresie nauczania podstaw prawa czy też danej dziedziny prawa obcego państwa, gdzie w roli interesariuszy zewnętrznych wystąpiły uniwersytety z USA, Niemiec i Francji. Każdy z wymienionych powyżej przypadków świadczy o zaangażowaniu władz ocenianej jednostki, jak i kierowników danych studiów w poszukiwaniu takiej oferty dydaktycznej, która odpowiadałaby oczekiwaniom rynkowym. Po zakończonym cyklu kształcenia w ramach studiów podyplomowych prowadzone są badania w celu zasadności dokonania ewentualnych

zmian w programie, jak i oceny oczekiwań odnośnie kontynuowania dalszych studiów podyplomowych w formule poszerzonej lub bardziej wyspecjalizowanej. Taka sytuacja miała miejsce przy zakończonych studiach w zakresie prawa podatkowego, gdzie na wyraźne żądanie jego uczestników skonstruowano ofertę poszerzającą dotychczasowy plan studiów, ze szczególnym naciskiem na zgłębienie wskazanych przez odbiorców obszarów wiedzy.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągania oraz weryfikacji, a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na tych studiach, jest tym samym wyraźnie zaakcentowany i występuje na wszystkich następujących po sobie etapach, od konceptualizacji programowej (w zależności od przedmiotu studiów, ich program jest analizowany i dostosowywany do oczekiwań i opinii podmiotów zewnętrznych), poprzez przebieg studiów (ankiety po każdym roku), jak i ich zakończenie (ewaluacja wyników i oczekiwań).

3.4).

Zarządzenie Rektora nr 25 z 18 stycznia 2010 r. w sprawie zasad funkcjonowania ECTS w par. 2 stwierdza, że *jednostki organizacyjne UŁ mogą stosować ECTS również w ramach studiów doktoranckich (studiów III stopnia)*. Zarządzenie to powinno zostać dostosowane do aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Program kształcenia na studiach doktoranckich nie ma przypisanych punktów ECTS do konkretnych przedmiotów / semestrów. Wydział rozpoczął prace nad opracowaniem systemu ECTS dla studiów doktoranckich zgodnie ze znowelizowaną ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i stosownymi rozporządzeniami ministerialnymi. Program kształcenia na studiach doktoranckich przewiduje indywidualizację procesu kształcenia poprzez wymianę międzyuczelnianą i międzynarodową. Szczególnie dobrze funkcjonuje indywidualizacja osiągnięta poprzez wybór tematyki pracy doktorskiej, kształcenie językowe, podejmowanie zajęć z wybranych szkół prawnych, istnienie możliwości wyjazdów zagranicznych, konsultacje naukowe z przedstawicielami innych ośrodków prawnych w kraju i poza nim.

System ECTS a więc określenie nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na studiach podyplomowych również wymaga kompleksowego opracowania. Prace nad systemem dla tej formy studiów również zostały rozpoczęte.

Biorąc pod uwagę fakt, że kilka spośród oferowanych studiów podyplomowych to oferty skierowane do osób zainteresowanych poznaniem prawa obcego (kompleksowo czy też obszarowo), gdzie konstruowanie oferty programowej odbywa się w ścisłym współdziałaniu interesariuszy zewnętrznych, można stwierdzić, że wymiana międzyuczelniana w tym zakresie występuje i przybiera formę wspólnych prac koncepcyjnych nad programem studiów i ich dalszą ewaluacją.

3.5).

Celem studiów doktoranckich jest przede wszystkim: odpowiednie przygotowanie uczestników studiów III stopnia do opracowania rozprawy doktorskiej, do zdania egzaminów doktorskich oraz do obrony pracy doktorskiej.

Jeżeli chodzi o efekty kształcenia to po odbyciu studiów doktorant powinien posiadać pogłębioną wiedzę ogólną w zakresie wybranej, dogmatycznej dyscypliny prawa, teorii i

filozofii prawa oraz doktryn polityczno-prawnych, logiki, nauki filozofii/ekonomii oraz, w zakresie nabytych umiejętności i postaw, działać w zgodzie ze standardami etycznymi, nabyć kompetencje w zakresie komunikacji społecznej, działań edukacyjnych, jak również osiąść umiejętność posługiwania się językami obcymi na poziomie profesjonalnym w mowie i w piśmie.

Realizacja wymienionych celów i osiągnięcie efektów są zapewnione przez program studiów doktoranckich, który przewiduje szereg szczegółowych obowiązków doktoranta odnoszących się do zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji, a realizacja tych obowiązków jest na bieżąco monitorowana i kontrolowana przede wszystkim przez opiekuna naukowego. Doktoranci pod kątem oceny przygotowania dydaktycznego poddawani są ankiecie ewaluacyjnej wypełnianej przez studentów.

Zaznaczyć jednakże należy, iż doktoranci mają trudność w określeniu, co się kryje pod pojęciem „efekty kształcenia” i nie są w stanie samodzielnie wyróżnić szczegółowych, konkretnych efektów.

Zakładając, że punktem wyjścia dla opisu dostępności systemu oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia jest poziom znajomości ich istnienia wśród słuchaczy studiów podyplomowych, można stwierdzić, że system ten jest przejrzysty i w pełni wiarygodny. Sylabusy do poszczególnych przedmiotów są ogólnodostępne dla słuchaczy. Od samego początku znane są wymagania dla zaliczenia danego kursu, jak i całości studiów. Zakładane efekty kształcenia, nawet jeśli nie we wszystkich jeszcze studiach podyplomowych zakończono proces ich pełnej konceptualizacji i systemowego opisu, są osiągane etapowo, gdzie każdy z tych etapów podlega ocenie przez prowadzącego przedmiot. W zależności od rodzaju studium podyplomowego, zaliczenie odbywa się w oparciu o egzamin testowy (liczba pytań z reguły ok. 30) lub przygotowanie pracy zaliczeniowej. Przykładowo: Europejskie Studium Problematyki Przystępczości – praca pisemna pod kierunkiem promotora, Studium Prawa Podatkowego – test 60 pytań i rozwiązanie przypadku, Studium Prawa Pracy – obrona pracy napisanej od opieką promotora, Szkoła Prawa Francuskiego – pisemne egzaminy przeprowadzane po około 2 tygodniach po wykładzie z danego przedmiotu, oraz tzw. „Grand Oral” ustny egzamin zdawany przed 3 os. komisją skala oceny od 0-40 pkt.), Podyplomowe Studium Prawa Medycznego, Praw Pacjenta i Ubezpieczeń Zdrowotnych – test pisemny, Podyplomowe Studium BHP – praca pisemna pod kierunkiem promotora.

Traktując efekty kształcenia jako sumę cząstkowych efektów kształcenia, system oceny ich osiągnięcia nie budzi zasadniczych wątpliwości ale zdaniem zespołu oceniającego, wymaga stałego monitorowania, doskonalenia i wdrażania. Ważnym elementem jest tutaj ankieta, którą wszyscy słuchacze co roku wypełniają, a w niej oceniają dotychczas odbyte zajęcia. Warto zastanowić się nad wprowadzeniem tego typu ankiety po każdym kursie w ramach prowadzonego studium, w której to ankiecie powinno się kłaść nacisk na ocenę przez słuchaczy stopnia osiągniętych efektów kształcenia w porównaniu do tego co było deklarowane. Poza oceną samej osoby prowadzącego, warto by również pytać słuchacza o te elementy efektów kształcenia, które jego zdaniem nie zostały uwypuklone w trakcie danego kursu ale i całości programu studiów (ankieta końcowa).

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Program studiów doktoranckich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego przygotowany został z niezwykłą starannością i w sposób pełny umożliwia

doktorantom osiągnięcie wysokich efektów kształcenia. Uczestnicy studiów III stopnia przygotowani są do pracy badawczej oraz poznają metodologię prowadzenia badań naukowych dla wybranego przez siebie obszaru badawczego. Indywidualizacja programu studiów doktoranckich jest zachowana, a możliwości rozwoju pod kątem języków obcych oraz komparatystyki są wręcz wzorcowe.

- 2) Efekty kształcenia na studiach podyplomowych są zgodne z oczekiwaniami rynku pracy i umożliwiają nabycie nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy.
- 3) Doktoranci są włączeni do prac Komisji ds. Jakości Kształcenia co powinno w świetle informacji pozyskanych podczas wizytacji, zapewnić udział w określaniu efektów kształcenia. Koncepcja programowa prowadzonych studiów podyplomowych była konstruowana przy udziale pracodawców oraz innych interesariuszy zewnętrznych.
- 4) Prace nad systemem ECTS są w toku. System ECTS wymaga dalszego uszczegółowienia.
- 5) Stosowany system weryfikacji efektów kształcenia jest wiarygodny i przejrzysty. Należy upowszechnić wiedzę w tym zakresie zarówno wśród uczestników studiów doktoranckich jak i słuchaczy studiów podyplomowych.

Kryterium 4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę mające służyć realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

4.1)

Wydział Prawa i Administracji zatrudnia na podstawowym miejscu pracy 182 nauczycieli akademickich, w tym 15 z tytułem naukowym profesora, 36 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, 108 doktorów oraz 23 pozostałych nauczycieli. Zatem grupa samodzielnych pracowników nauki stanowi około 28 % ogółu pracowników Wydziału. Patrząc na dynamikę rozwoju kadry trzeba zauważyć, iż w latach 2007-2011 osiem osób uzyskało stopień doktora habilitowanego i zwiększono zatrudnienie o 6 osób ze stopniem doktora. Polityka kadrowa wyraźnie ogranicza zatrudnianie na stanowisku asystenta osób z tytułem zawodowym magistra, zaś adiunkci zostają zatrudnieni w drodze konkursu, w którym decydującą rolę odgrywa dorobek naukowy, ocena doktoratu i wyników na studiach doktoranckich. Konkursy mogą być ogłaszane wyłącznie w przypadku uzasadnionych potrzeb dydaktycznych. Awanse na stanowiska profesorów następują w drodze konkursu otwartego, w którym ocenia się dorobek naukowy kandydata oraz potrzeby dydaktyczne oraz badawcze Katedry a także Wydziału. Wydział stwarza pełne możliwości rozwoju naukowego wszystkim zatrudnionym pracownikom poprzez wsparcie w procesie badań naukowych, kontaktów międzynarodowych, uczestnictwa w konferencjach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, udziale w grantach badawczych.

Spotkanie z kadrami akademicką potwierdziło działanie władz Wydziału i uczelni wspierające proces rozwoju naukowego kadry, na ogół poprzez studia doktoranckie Specjalności naukowe kadry akademickiej w pełni odpowiadają potrzebom procesu dydaktycznego na prowadzonych kierunkach studiów oraz studiach doktoranckich i podyplomowych. Zarówno w grupie pracowników samodzielnych jak i doktorów znajdują się prawie wyłącznie przedstawiciele dziedziny nauk prawnych oraz kilku przedstawicieli dziedziny nauk ekonomicznych. Minimum kadrowe tworzone jest w oparciu o dorobek naukowy poszczególnych nauczycieli akademickich z uwzględnieniem wymogów wynikających z przepisów prawnych w tym obciążenia dydaktycznego i deklaracji nauczyciela. Stosunek liczby studentów, słuchaczy i doktorantów do liczby zatrudnionej kadry w tym w minimum kadrowym nie budzi zastrzeżeń Zajęcia prowadzone są przez specjalistów posiadających dorobek z zakresu prowadzonego przedmiotu/modułu. Za obsadę zajęć odpowiedzialni są Kierownicy Katedr, kierownicy studiów doktoranckich,

podyplomowych a także dziekan. Ocena kadry akademickiej w zakresie realizacji procesu dydaktycznego odbywa się poprzez ankietyzację studentów i doktorantów, okresową ocenę pracowników a także w systemie nagród.

Analiza zasad i metod doboru kadry naukowo - dydaktycznej do potrzeb wynikających z prowadzonego kształcenia i badań naukowych realizowanych na Wydziale Prawa i Administracji UŁ w ramach studiów III stopnia wskazuje, iż są one właściwe. Za obsadę zajęć dydaktycznych na studiach III stopnia odpowiedzialność w pierwszej kolejności ponosi Katedra. Doktoranci prowadzą lub współprowadzą zajęcia w wymiarze od 10 do 90 godzin w czasie roku akademickiego. Sporadycznie zdarza się przekroczenie tych ram godzinowych, ale zawsze w takim przypadku podpisywana jest z doktorantem umowa i uiszczane należne wynagrodzenie. Zajęcia prowadzone przez doktorantów związane są z tematyką pracy badawczej lub gałęzią prawa, która właściwa jest danej Katedrze/Zakładowi i jej zapotrzebowaniu.

Analizując zestawienie kadry tworzącej proces dydaktyczny na studiach III stopnia należy stwierdzić, że Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego angażuje do tego celu najlepsze zasoby kadrowe w jednostce. Zarówno przedmioty obowiązkowe, jak i przedmioty do wyboru prowadzone są głównie przez profesorów zwyczajnych oraz doktorów habilitowanych (21 prof., 25 dr hab., 7 dr.), będących wybitnymi specjalistami z poszczególnych dziedzin oraz posiadających doświadczenie w praktyce, co stanowi podstawę ich doboru. Przydział merytoryczny opiekunów naukowych kierowany do odpowiednich katedr wynika bezpośrednio z obszaru badawczego, którym zajmuje się uczestnik studiów III stopnia. Liczba doktorantów przypadająca na jednego opiekuna naukowego jest bardzo zróżnicowana, w zależności od Katedry/Zakładu, aczkolwiek, nawet w przypadku licznego grona doktorantów, możliwy jest swobodny kontakt z opiekunem.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym oraz podczas indywidualnych rozmów, doktoranci ocenili niezwykle pozytywnie kadrę naukowo – dydaktyczną, prowadzącą zajęcia na studiach doktoranckich. Podkreślili duże zaangażowanie większości opiekunów naukowych, którzy poświęcają doktorantom odpowiednią ilość czasu oraz możliwość konsultacji z innymi pracownikami Wydziału czy wizytującymi, zagranicznymi naukowcami.

Głównym elementem weryfikacji jakości prowadzenia zajęć przez doktorantów jest ankietyzacja przeprowadzana poprzez system USOS. Elementem weryfikacji jakości zajęć prowadzonych przez doktorantów są także hospitacje, które, według wytycznych wydziałowych, powinny być realizowane planowo i systematycznie, a na zakończenie powinny być opisane w odpowiednim protokole.

W opinii studentów wyrażonej podczas spotkania z zespołem oceniającym, zasoby kadrowe ocenianej jednostki są na bardzo wysokim poziomie zestawiając je z ilością studentów studiujących na Wydziale jak i wymaganiami procesu dydaktycznego prowadzonych kierunków studiów.

4.2)

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa WPiA, t.j. sale dydaktyczne, wyposażenie, zasoby biblioteczne i socjalne można uznać za wzorcowe i stwarzające bardzo dobre warunki do studiowania.

We wrześniu 2008 r. została ukończona budowa nowego gmachu Wydziału Prawa i Administracji i od roku akademickiego 2008/2009 Wydział funkcjonuje w nowoczesnym, przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych, budynku o powierzchni 21.500 m². Budynek w którym mieści się Wydział Prawa UŁ jest jednym z najnowocześniejszych w

Polsce na tego typu wydziałach. Stąd też spełnione są wszelkie wymagania odnośnie zasobów lokalowych, których istnienie jest niezbędne dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Liczba i powierzchnia sal wykładowych, seminaryjnych oraz pokoi kadry naukowej całkowicie spełnia potrzeby prowadzenia badań naukowych oraz realizacji procesu dydaktycznego na prowadzonych kierunkach studiów i studiach III stopnia oraz studiach podyplomowych. Wydział dysponuje 4 aulami (od 216 do 562 miejsc), 9 salami audytoryjnymi (76, 112 i 147 miejsc), 13 salami ćwiczeniowymi (24 - 48 miejsc), 28 salami seminaryjnymi (32 - 48 miejsc) i pracownią komputerową (20 stanowisk). Liczba stanowisk w poszczególnych salach dostosowana jest do powierzchni tych pomieszczeń i liczby studentów studiujących w ocenianej jednostce. Pomieszczenia dydaktyczne wyposażone są w nowoczesny, zamontowany na stałe sprzęt (mikrofony bezprzewodowe, rzutniki multimedialne, ekrany, rejestratory DVD) pozwalający na urozmaicone formy i metody (klasyczny wykład, konwersatoria, ćwiczenia, seminaria) prowadzenia zajęć. Warto wspomnieć, że każda sala dydaktyczna, jest skonstruowana w taki sposób, by zapewnić możliwość zajrzenia do środka sali bez naruszania trwającego procesu dydaktycznego. Przeszkłone drzwi, okna w salach wykładowych (okrągłe, typu bulaj) dają możliwość obserwowania wnętrza sali z zewnątrz.

Zastosowane w ocenianej jednostce rozwiązania architektoniczne oraz przystosowanie sal gwarantuje prawidłową realizację programów przedmiotów podstawowych, specjalistycznych oraz w szczególności praktycznych, a także zdobycie przez studentów wiedzy i umiejętności adekwatnych do prowadzonych w jednostce studiów. Na wyróżnienie zasługuje sala symulująca sale posiedzeń sądu, gdzie studenci mogą ćwiczyć wystąpienia i trenować stosowanie przepisów procesowych w praktyce. W budynku zapewniony jest dostęp do komputerów i Internetu – w pracowni komputerowej i gabinetach – studenci i pracownicy mogą korzystać z Internetu, zasobów sieci uniwersyteckiej np. USOS Web, LEX, także poza zajęciami dydaktycznymi, celem realizacji własnych zadań. Na Wydziale zainstalowana jest również sieć bezprzewodowa WiFi.

Studenci mają możliwość korzystania z dostępnego sprzętu po godzinach zajęć. Budynek dydaktyczny Wydziału jest w idealnym stanie technicznym z racji swojego młodego wieku, a jego stan estetyczny jest wzorowy. Budynek w pełni dostosowany jest do studiowania w nim osób niepełnosprawnych przez zastosowane rozwiązania architektoniczne, wielość wind i dostosowanie innych pomieszczeń do potrzeb wspomnianych osób.

Na pozytywną ocenę zasługuje umieszczenie w budynku ocenianej jednostki stołówki, z której mogą korzystać i korzystają pracownicy oraz studenci Wydziału. Studenci w rozmowie z zespołem oceniającym wyrazili pochlebne opinie na temat jakości serwowanych tam potraw. W budynku Wydziału funkcjonuje również duża szatnia.

Biblioteka Wydziału należy do największych i najlepszych bibliotek prawniczych w Polsce, która zgromadziła niezwykle pokaźną fachową literaturę z dziedziny nauk prawnych i nauk pokrewnych. Powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotecznych wynosi 1 206 m²; liczba miejsc dla czytelników wynosi 98; liczba komputerów użytkowanych w bibliotece wynosi 25, w tym dostępnych dla czytelników – 11 (w tym: z dostępem do Internetu – 3, z dostępem wyłącznie do katalogu on-line – 8). Biblioteka zatrudnia 11 osób. Zbiory biblioteczne (stan w dniu 31 XII 2011 r): obejmują ogółem: 55 234 zbiorów, w tym

- książki: 50 933; czasopisma: 4 301. Liczba tytułów czasopism bieżących wynosi – 64.

Użytkownicy zarejestrowani w bibliotece to 2 412 osoby ; Odwiedziny w bibliotece w 2011 r. – wynosiły 33 668. Liczba wypożyczeń i udostępnień w 2011 r.: wynosiła :na zewnątrz: 48 844 książek, na miejscu: 99 676 (w tym: książek 54 278 i czasopism 45 398).

W bibliotece Wydziału uwzględnione zostały uwagi przedstawione po wizytacji programowej PKA, a mianowicie:

- 1) studenci mogą już bezpośrednio w czytelni kopiować materiały, którymi są zainteresowani (oczywiście z poszanowaniem przepisów dot. ochrony praw autorskich, a więc tylko na własny użytek i nie w całości);
- 2) wszystkie czasopisma są obecnie bezpośrednio dostępne w czytelni;
- 3) obecnie istnieje już możliwość bezpośredniego zamawiania w bibliotece drogą on-line, czyli student może sprawdzić, czy publikacja jest dostępna, a następnie zamówić ją bezpośrednio z miejsca, w którym przebywa.

Biblioteka jest czynna w godzinach dogodnych dla użytkowników, w tym w tzw. „zjazdowe” soboty od godz. 9⁰⁰ do godz. 15⁰⁰ i „zjazdowe” niedziele od godz. 9⁰⁰ do godz. 13⁰⁰. Jak wynika z obserwacji kierownika biblioteki, opracowujący sylabusy dostosowują się na ogół do zasobów biblioteki. Mają oni jednak także możliwość składania propozycji zakupu książek. W tym celu w bibliotece znajdują się odpowiednie formularze, które zamawiający wypełniają. Osoby niepełnosprawne mają bardzo duże ułatwienia w zakresie korzystania z biblioteki i czytelni. Nie dotyczą ich obostrzenia obowiązujące pozostałych użytkowników. Mogą więc mieć pożyczonych bezterminowo 10 egzemplarzy książek oraz mogą składać zamówienia telefonicznie lub poprzez upoważnione osoby. Wskazane wyżej procedury nie są sformalizowane, ale są zawsze respektowane przez pracowników biblioteki.

Niepokojącym zjawiskiem jest spadek liczby użytkowników zewnętrznych, ale jest to tłumaczone niekorzystną lokalizacją wydziału (w dużej odległości od sądów i innych instytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości).

Czytelnia jest podzielona na dwie części: czytelnię naukową (dla pracowników i doktorantów), czytelnię ogólną. Podjęte zostały szczególne środki ochrony publikacji, które są kserowane. Przede wszystkim, książki i czasopisma po skserowaniu są odkładane na osobne miejsce i pracownicy mają możliwość natychmiastowego usunięcia ewentualnych uszkodzeń. Regulamin korzystania z biblioteki i czytelni został zmieniony dopiero pół roku po zajęciu nowych pomieszczeń, aby jego przepisy były dostosowane do nowych warunków. Obecnie wykorzystywane są przede wszystkim katalogi on-line.

Podczas rozmowy z zespołem oceniającym studenci oraz doktoranci wyrazili niezwykle pozytywną opinię na temat dostępnej na Wydziale infrastruktury naukowo - dydaktycznej. Chwalili sobie przede wszystkim możliwość zamawiania niedostępnej literatury – istnieje bowiem procedura uzupełniania zasobów bibliotecznych. Podkreślali również możliwość korzystania z wypożyczeń międzybibliotecznych za pośrednictwem Biblioteki UŁ oraz istnienie w poszczególnych Katedrach/Zakładach „mikrobibliotek” (bibliotek katedralnych), gdzie zgromadzona jest specjalistyczna literatura z określonych dziedzin prawa. Doktoranci zajmujący się prawem podatkowym chwalili sobie istnienie na Wydziale Biblioteki Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych, która posiada niezwykle bogaty zasób książek polskich i zagranicznych o tematyce podatkowej.

Biblioteka udostępnia nieodpłatnie dwie zasadnicze dla studiów prawniczych bazy danych, mianowicie: Polską Bibliografię Prawniczą oraz bazę Lex Omega.

4.3)

Z Prowizorium budżetowego na rok 2012 wynika, że Wydział zabezpiecza środki na działalność dydaktyczną, podróże służbowe, stypendia, działalność naukowo – badawczą, programy międzynarodowe. W strukturze budżetu zapewnione są środki na realizację wszystkich obszarów aktywności, w tym zadań projakościowych określonych m.in. w wyniku działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Zarządzenie Dziekana WPiA nr 17 z 16/06/2011 określa zasady, kwotę i zabezpiecza środki finansowe na aktywność naukową kadry i doktorantów w tym reguluje kwestie finansowania wyjazdów krajowych i zagranicznych pracowników, doktorantów i studentów WPiA. Podstawą formalną zarządzenia jest § 13 pkt 1 zał. do Uchwały Senatu UŁ z dnia 23 października 2009 r. w sprawie zasad gospodarki finansowej Uniwersytetu Łódzkiego. Określono w nim zasady pokrywania kosztów konferencyjnych (wpisowe 100%, koszty podróży i noclegów 50%), udziału w zjazdach katedr (raz na dwa lata max. 500 zł. na pracownika Katedry). Analogiczne zasady określono wobec studentów studiów doktoranckich (35%). W obu przypadkach warunkiem uzyskania dofinansowania jest czynny udział w konferencji (wystąpienie, lub złożony i zaakceptowany materiał do publikacji), po uzyskaniu pozytywnej opinii promotora czy kierownika zakładu. Finansowanie aktywności naukowej studentów odbywa się w ramach środków przyznanych na działalność kół naukowych. Warto dodać, że finansowanie aktywności studenckiej, jeśli jej wymiar jest ponadwydziałowy odbywa się również ze źródeł władz rektorskich - podano 3 przykłady z ostatnich 2 lat, gdzie Rektor dofinansował konferencje i publikacje pokonferencyjne organizowane przez studenckie koła naukowe (Ogólnopolska Konferencja na temat przejawów dyskryminacji wobec kobiet, oraz I Zjazd Kół Naukowych Doktryn Politycznych, Równość i jej krytycyzm). Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do sfinansowania wyjazdu jednego z pracowników ze stopniem doktora do Londynu w celu przeprowadzenia kwerendy bibliotecznej – uzyskał wsparcie finansowe również władz rektorskich w tym zakresie.

Brak jest natomiast w funkcjonowaniu systemu w tym zakresie, komórki, która dokonywała by ciągłego przeszukiwania pojawiających się źródeł możliwości finansowania badań naukowych, co stanowiło by doskonałe wsparcie dla wszystkich członków społeczności akademickiej chcących wykorzystywać w większym stopniu istniejące granty badawcze.

Na ocenianym WPiA funkcjonuje zasada dofinansowywania publikacji doktoratu. Składane w tym zakresie wnioski są rozpatrywane w trybie konkursowym. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby, które ukończyły 35 rok życia (roczniki 1977 i późniejsze). Corocznie pismo przypominające w tej sprawie wysyłane jest do kierowników katedr i zakładów WPiA. Władze dziekańskie na bieżąco informują pracowników poprzez kierowników zakładów i katedr, o możliwości składania wniosków na dofinansowanie prowadzonych badań naukowych. Jest również pula środków finansowych przeznaczona dla młodych naukowców. Obejmuje ona osoby, które nie ukończyły 35 roku życia i są w trakcie przygotowywania rozpraw doktorskich czy habilitacyjnych. Uchwałą nr 1 Kolegium Dziekańskiego WPiA UŁ z dnia 1.12.2010 r. uregulowano sprawę trybu i kryteriów przyznawania środków finansowych na działalność związaną z prowadzeniem badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich. Uchwała szczegółowo reguluje kwestie zasad przyznawania środków, trybu rozliczania. Wszystkie obowiązujące regulacje na temat polityki finansowej mają zastosowanie od wszystkich pracowników, studentów i uczestników studiów doktoranckich WPiA bez względu na kierunek studiów, na którym dana osoba naucza czy też na który uczęszcza. W równym stopniu zasady te odnoszą się do wszystkich kierunków prowadzonych studiów.

Reasumując, polityka finansowa uwzględniając otrzymywane środki na działalność naukowo-badawczą, w sposób właściwy określa warunki brzegowe dla uzyskania dofinansowania (wyjazdy konferencyjne), jednocześnie wymuszając na otrzymującym środki wykazanie się zrealizowanym zakładanym dziełem naukowo-badawczym, co stanowi

konieczny warunek do rozliczenia otrzymanych środków. Stosowana polityka odnosi się w równym stopniu do wszystkich członków społeczności akademickiej, bez względu na kierunek studiów prowadzony na WPiA.

Polityka finansowa obejmuje również działania pro jakościowe, w tym działalność Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Członkowie komisji są, według otrzymanych informacji, dodatkowo wynagradzani. Warto, by władze Wydziału rozważyły możliwość wliczania członkom komisji będącym nauczycielami akademickimi, określonej liczby godzin dydaktycznych do pensum jako rekompensatę za godziny wykorzystane w ramach prac komisji. Tego typu regulacja mogłaby przybrać charakter ogólnouniwersytecki, nie tylko na poziomie wydziałowym. Wynagrodzenie pieniężne jest ważne, ale możliwość wliczania określonej liczby godzin do pensum dydaktycznego jako pracy wykonywanej na rzecz środowiska, stanowiło by formę docenienia niełatwej pracy jaką wykonują członkowie komisji.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Polityka kadrowa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ prowadzona jest w sposób spójny, spełniając potrzeby wynikające z realizacji zadań dydaktycznych i badań naukowych. Specjalności naukowe kadry akademickiej w pełni odpowiadają potrzebom procesu dydaktycznego na wszystkich poziomach i kierunkach kształcenia. W ramach studiów doktoranckich wykładowcami są specjaliści w zakresie realizowanych przedmiotów, lub modułów, którzy są przewodnikami naukowymi w kształceniu doktorantów. Doktoranci prowadzą zajęcia związane z podejmowaną problematyką badawczą, a wymiar zajęć nie ogranicza im możliwości realizacji pracy badawczej.
- 2) Infrastruktura dydaktyczno – naukowa jest bardzo nowoczesna i w pełni zapewnia realizację celów i efektów kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych.
- 3) Wydział planuje i zabezpiecza należyte środki na działania pro jakościowe i funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, zapewniając stabilność rozwoju Wydziału

Kryterium 5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Uniwersytet Łódzki, w tym Wydział Prawa i Administracji, rozwija aktywną działalność naukowo-badawczą, stanowiącą, poza działaniami i indywidualnym dorobkiem pracowników naukowo-dydaktycznych, działalność własną Uczelni i Wydziału. Badania prowadzone przez WPiA pozostają ściśle związane z realizowanym kształceniem i wyraźnie wspierają osiąganie zakładanych efektów kształcenia. Odpowiadają one zakresom dyscyplin naukowych prawa i prawa administracyjnego. W badaniach powiązanych z kierunkiem studiów *polityka społeczna* uwidacznia się prymat oglądu prawnego – ekonomicznego. Badania prowadzone na Wydziale cechuje innowacyjność i szersza niż tradycyjna perspektywa. Publikacje naukowe pracowników mają charakter zarówno krajowy, jak i międzynarodowy, ukazują się w różnych językach. Obok artykułów w czasopiśmie obecne jest autorstwo i redakcja książek, rozdziały w książkach oraz inne formy naukowego przekazu. Znalazło to wyraz m.in. w nowych ofertach edukacyjnych. Pracownicy Wydziału uczestniczą w krajowych oraz zagranicznych konferencjach naukowych, w których widoczna jest aktywność młodej kadry naukowej, co jednocześnie sprzyja ich rozwojowi naukowemu. Systematycznie organizowane są przez Wydział konferencje naukowe, zaś ich materiały są publikowane. Doktoranci uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych przez jednostkę w różny

sposób. Najczęstszą formą partycypacji w pracach zespołowych jest włączenie ich w szersze projekty kierowane przez samodzielnych pracowników nauki, chociaż występują także w roli wykonawców (grant promotorski). Tematyka zrealizowanych grantów powiązana jest z prawem i prawem administracyjnym. Granty promotorskie spełniają swoją funkcję wspierania osób opracowujących doktoraty, gdyż towarzyszy im opieka ze strony samodzielnych pracowników nauki. Wydział zabezpiecza środki finansowe z dotacji celowej na rozwój młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich. Dysponuje także subsydem badawczym pomiędzy WPiA a Fundacją na rzecz Nauki Polskiej.

Doktoranci uzyskują stypendia z różnych źródeł, np. Zarządzenie Rektora UŁ nr 136 z września 2011 r. odnosi się do stypendiów naukowych dla młodych doktorów i doktorantów w ramach projektu „Kształcenia kadr dla potrzeb rynku flexicurity i gospodarki opartej na wiedzy – oferta kierunków nauk humanistyczno – społecznych UŁ..

Wykaz publikacji doktorantów jest bardzo obszerny. Pozostają one w zgodzie z zakresem działalności naukowej i dydaktycznej Katedr. Są to publikacje w pracach zbiorowych, czasopismach i na stronach internetowych. Publikacje zbiorowe i czasopisma podlegają recenzji zewnętrznej, co jest istotnym czynnikiem zapewnienia jakości. Publikacje ukazują się w różnych miastach Polski, co potwierdza dobrą renomę Wydziału i środowiskowe uznanie.

Badania naukowe prowadzone przez doktorantów pozostają w związku z kierunkiem badań danej Katedry/Zakładu. Jeżeli chodzi o kryteria doboru tematu prac doktorskich zależy to od porozumienia doktoranta z opiekunem naukowym (tematy nie są z góry narzucane – zdarza się, iż opiekun naukowy nakierowuje na zagadnienie bardziej prorynkowe niż teoretyczne, np. w Zakładzie Prawa Ochrony Środowiska). Temat rozprawy opiniowany jest również przez Kierownika Katedry/Zakładu. Raczej nie zdarza się by rozprawa doktorska była kontynuacją i rozszerzeniem pracy magisterskiej.

Doktoranci wyrazili pozytywną opinię o swoich możliwościach badawczych – Wydział umożliwia im prowadzenie samodzielnych badań naukowych poprzez m. in. udostępnianie pomieszczeń, zasobów bibliotecznych i systemu informacji naukowej, oraz wsparcie merytoryczne opiekunów naukowych i pozostałych pracowników naukowych. Zapewnili, iż spotykają się ze zrozumieniem i kadra naukowo – dydaktyczna poświęca dużo czasu na potrzebne im konsultacje.

Doktoranci mają możliwość publikować w pracach zbiorowych, wraz ze swoimi opiekunami naukowymi. Poza tym ich prace najczęściej pojawiają się w różnorodnych publikacjach pokonferencyjnych, a podkreślić należy ich znaczący udział w licznych konferencjach, tak polskich, jak i międzynarodowych.

Zauważalna jest prężna aktywność kół naukowych. Podczas wizytacji na WPiA UŁ zespół oceniający odbył spotkanie z przedstawicielami kół naukowych działających na Wydziale. W ocenianej jednostce funkcjonuje 18 kół naukowych według wykazu przedstawionego przez Wydział. Każde z kół naukowych posiada swojego opiekuna naukowego posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora. Studenci obecni na spotkaniu wyrazili opinię, iż są zaangażowani w badania naukowe prowadzone przez pracowników naukowo - dydaktycznych Wydziału, w szczególności w zakresie współtworzenia publikacji szczegółowych. Włączenie w badania naukowe jednostki odbywa się w szczególności za pośrednictwem kół naukowych, w których działają studenci i doktoranci razem, co należy ocenić pozytywnie. Jako przykłady wspólnej aktywności naukowej studentów i pracowników osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym wskazały wspólne publikacje powstające w Katedrze Prawa Pracy i Prawa Administracyjnego oraz publikację książkową wydaną w wydawnictwie Woltersa, a przygotowaną we współdziałaniu Koła Naukowego Kryminalistów. Na wyróżnienie zasługuje aktywność

władz Wydziału w zakresie ogłaszania na stronie internetowej Wydziału wielu konkursów mających sprawdzić zdobytą wiedzę studentów w praktyce np. konkursy na głosę. Oceniana jednostka nie przedstawiła udokumentowanych danych ilościowych, jak również zestawienia publikacji naukowych z udziałem studentów. Niemniej jednak nie wyklucza to dużej aktywności w tej sferze. Koła naukowe działające na Wydziale posiadają swoją siedzibę i niezbędne zaplecze materialne, w tym finansowe w postaci stałej kwoty dofinansowania od Dziekana Wydziału. Ponadto istnieje możliwość uzyskania dodatkowego finansowania przedsięwzięć o charakterze naukowym takich jak konferencje, sympozja etc., co zasługuje na pozytywną ocenę. W trakcie wizytacji odbywały się lub były terminie późniejszym trzy wydarzenia naukowe koordynowane przez koła naukowe (np. debata oksfordzka na temat „UE przestanie istnieć do końca 2013 r., czy na temat zjawiska inflacji prawa). Na uwagę zasługuje działalność wydawnicza studenckich kół naukowych, które wydają (przy wsparciu Wydziału) Biuletyny zawierające przygotowane przez studentów artykuły, wygłoszone na konferencjach referaty.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Zakres i tematyka oraz wyniki badań naukowych prowadzonych w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinach prawo i prawo administracyjne w pełni odpowiadają potrzebom procesu dydaktycznego realizowanego na wszystkich poziomach kształcenia i wspierają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Wydział tworzy właściwe warunki dla doktorantów do prowadzenia badań naukowych i umożliwia studentom aktywny udział w tych badaniach.

Kryterium 6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

6.1)

Wydział jest aktywny na forum nauki międzynarodowej, dysponuje szeregiem podpisanych umów umożliwiających wyjazdy zagraniczne pracowników i studentów. Na przestrzeni ostatnich kilku lat wzrosła liczba pracowników korzystających w tej formy internacjonalizacji, przy czym liczba studentów utrzymuje się na stałym poziomie (dwudziestu paru).

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego posiada bogatą ofertę programów międzynarodowych. W ramach LLP ERASMUS studenci i doktoranci mają otwartą drogę do następujących uniwersytetów partnerskich: Universiteit Antwerpen (Belgia), Universiteit Gent (Belgia), Lapin Yliopisto (Finlandia), Université de Pau et des Pays de l'Adour (Francja), Universidad de Santiago de Compostela (Hiszpania), Universidad Publica de Navarra (Hiszpania), Radboud Universiteit Nijmegen (Holandia), Universität Zu Köln (Niemcy), Universität Giessen (Niemcy), Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Niemcy), Georg-August Universität Göttingen (Niemcy), Univerzita Koomenskeho v Bratislave (Słowacja), Szeged University (Węgry), University of Bologna (Włochy), University of Bari (Włochy), University of Salzburg (Austria), Vilnius University (Litwa), Humboldt-University, Berlin (Niemcy), University of Bergen (Norwegia). Wydział urządza cyklicznie spotkania informacyjne ws. możliwości wyjazdów w ramach programu Erasmus, informuje również poprzez listy mailingowe oraz informacje na tablicach informacyjnych. Pomimo bogatej oferty oraz promocji uczestnicy studiów doktoranckich nie biorą udziału w wymianach międzynarodowych. Od 2007 roku nie pojechał na wymianę żaden doktorant,

choć przeprowadzono rekrutację. Przyczynami takiego stanu rzeczy, wskazywanymi podczas spotkania zespołu oceniającego z doktorantami, są m.in.: specyfika studiów prawniczych, konieczność pracy zarobkowej, rozpoczęcie aplikacji oraz fakt, że wielu doktorantów skorzystało z powyższej oferty podczas studiów magisterskich.

Podczas wizytowania Wydziału Prawa i Administracji UŁ Zespół Oceniający odbył rozmowę z osobą odpowiedzialną na Wydziale za koordynowanie działań związanych z międzynarodową i krajową mobilnością studentów jednostki. Oceniana jednostka uczestniczy przede wszystkim w programie wymiany międzynarodowej LLP Erasmus zarówno na poziomie wyjazdów na studia jak i na praktyki. Z roku na rok obserwuje się jednak spadek wyjazdów w ramach tego programu wymiany. Ponadto Wydział uczestniczy w wielu innych inicjatywach zmierzających do internacjonalizacji studiów takich jak konferencje, seminaria międzynarodowe i projekty badawcze, w których uczestniczą również studenci Wydziału. Skala wyjazdów studentów na wymiany międzynarodowe jest zadowalająca co należy ocenić pozytywnie. Wydział aktywnie promuje mobilność studencką poprzez dystrybuowanie ogłoszeń w formie drobnej poligrafii, organizowanie spotkań z pełnomocnikiem ds. programu ERASMUS na początku każdego roku, organizowaniu spotkań na temat programów wymiany przy współdziałaniu organizacji studenckiej ESN oraz na przeprowadzeniu na Wydziale Łódzkich Dni Mobilności. Wszystkie te działania należy ocenić wyróżniająco. W opinii studentów programy wymiany i podpisane przez Wydział umowy w tym zakresie dostosowane są do specyfiki studiów oraz oczekiwań studentów. Studenci wyrazili opinię, iż dostęp do informacji na temat programów wymiany jest wzorowy. Wszelkie informacje można znaleźć w specjalnej gablocie oraz stronie internetowej Wydziału. Studenci bardzo wysoko ocenili kompetencje osoby zajmującej się na Wydziale programem wymiany ERASMUS twierdząc, iż jest to osoba niezwykle pomocna oraz pro studencka. Kryteria rekrutacji są znane w środowisku studenckim dzięki bardzo dobrej polityce informacyjnej Wydziału. Procedury związane z rekrutacją do programu LLP Erasmus należy uznać za przejrzyste i transparentne. Pozytywnie należy wprowadzenie w procesie rekrutacji rozmowy kwalifikacyjnej sprawdzającej znajomość języka obcego kandydatów do wyjazdu oraz ich motywów.

6.2)

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego niezwykle często zaprasza gości zagranicznych z renomowanych ośrodków naukowych celem przeprowadzenia wykładu/wykładów i umożliwienia kontaktu studentów oraz młodych badaczy z zagranicznymi naukowcami. Dominują jednakże „krótkie formy dydaktyczne”. Są one oceniane zarówno przez studentów jak i przez doktorantów bardzo pozytywnie, dlatego wskazanym byłoby nadanie im statusu tradycyjnych zajęć z ocenami i punktami ECTS

Istotnym elementem internacjonalizacji kształcenia są Szkoły Praw Obcych t.j. Szkoła Prawa Francuskiego, Szkoła Prawa Amerykańskiego, Szkoła Prawa Niemieckiego. W ramach tych Szkół zajęcia prowadzą zagraniczni pracownicy naukowcy, którzy w razie potrzeby także służą pomocą doktorantom.

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego współpracuje na licznych płaszczyznach z międzynarodowymi instytucjami akademickimi, włączając w szereg inicjatyw uczestników studiów doktoranckich. Takimi działaniami były np.: współorganizacja seminarium: „European Constitutional Law, Authoritarian and Totalitarian regimes in the 20th century: lessons learned” w Wilnie oraz seminarium: “Elimination of Discrimination - legal framework and practice” w Kolonii.

Na szczególne uznanie zasługuje nacisk, który Wydział kładzie na doskonalenie znajomości języków obcych. Obowiązkowym elementem sprzyjającym internacjonalizacji kształcenia w programie studiów doktoranckich są lektoraty języków obcych doskonalące znajomość danego języka na poziomie zaawansowanym, ogółem 120 godzin – Ponadto Wydział pracuje nad procesem umiędzynarodowienia dając temu wyraz w ofercie wykładów w językach obcych oraz w zalecanej literaturze obcojęzycznej.

Za pozytywny przykład internacjonalizacji procesu kształcenia należy uznać umowy pomiędzy UŁ a Univ. Tours i Univ. Francois – Rabelais przewidujące opiekę nad doktorantem czy szeroko zdefiniowaną współpracę wraz z możliwością wydawania podwójnego dyplomu w ramach studiów *Magisterium Prawa Europejskiego – Prawnik Europejski*. Program Dyplomowy obejmuje także umowa pomiędzy WPiA a Michigan State University of Law East Lansing, Michigan. Z kolei współpraca akademicka Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych z Fundacją International Bureau of Fiscal Documentation określając warunki współpracy naukowej i dydaktycznej jawi się jako bardzo przydatna dla nowego kierunku kształcenia księgowych i doradców podatkowych.

Umiędzynarodowienie studiów prawniczych na WPiA jest realizowane również poprzez wprowadzanie odpowiednich tematów (elementów) prac dyplomowych już na poziomie magisterium. Wątki uwzględniające internacjonalizację są obecne w wielu pracach doktorskich i habilitacyjnych.

6.3)

Przedstawiona dokumentacja pozwala stwierdzić, iż Wydział Prawa i Administracji prowadzi współpracę międzynarodową w zakresie badań naukowych i popularyzowania ich wyników, wymiany kadry i studentów, publikacji i bieżącej informacji z: Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Moskwie, Univ. w Linz w Austrii, School of Law Univ. Nottingham, Univ. Viadrina, Univ. Tours, Uni. Francois Rabelais Tours. Ponadto aktywna na tym polu pozostaje Klinika Prawa traktowana jako forma promocji nauki i młodych jej adeptów. Jej działalność owocuje szeregiem inicjatyw: konferencja – Etyka a profesjonalizm prawników”; wyjazdy doktorantów na zaproszenia innych państw (np. Francja), wyjazdy konferencyjne (Słowacja, Niemcy). Klinika Prawa w Uniwersytecie Łódzkim jest bardzo pozytywnie oceniana w środowisku, stąd między innymi przyjazdy studyjne przedstawicieli innych państw (Indonezja) w celu czerpania doświadczenia z jej działalności dydaktycznej i organizacyjnej.

Najbardziej znaczący wpływ współpracy międzynarodowej na proces kształcenia widoczny jest w koncepcji kształcenia realizowanych „Szkół prawa”. Wynika to z homogeniczności prawa i hermetyczności wydziałów nauczających na kierunkach prawniczych. Pogląd taki wyrażono m.in. na spotkaniu Zespołu Oceniającego z kadrami nauczającą wskazując ponadto, że jest wiele obszarów prawa, w których przeprowadzenie badań komparatystycznych jest ograniczone. Lepiej zdaniem kadry, jest w obszarach prawa europejskiego, filozofii prawa. Niektóre Katedry WPiA m w wyniku kontaktów międzynarodowych mają duży udział w grantach międzynarodowych, podejmują badawczą tematykę międzynarodową (np. Katedry: Prawa Europejskiego, Europejskiego Prawa Gospodarczego). Trud ponoszony przez Wydział jest tym większy, gdyż jak stwierdzono „prawnicze publikacje mają inny zasięg i znaczenie” i nie znajduje to odzwierciedlenia na popularnej dziś liście filadelfijskiej. Za ważny czynnik silnie determinujący współpracę międzynarodową uchodzą poziom i zasady finansowania.

WPiA prowadzi także ożywioną działalność naukową i popularyzatorską w lokalnym, regionalnym i krajowym środowisku. Dla prowadzenia badań naukowych i ich popularyzacji

Wydział podpisał umowy z Łódzkim Towarzystwem Naukowym na wspólne wydawanie dwóch czasopism: „Studia Prawno – Ekonomiczne” i „Studia Wyborcze”, natomiast z Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie i KSW im A. Frycza – Modrzewskiego „Studia z dziejów państwa i prawa polskiego”. W ramach XII Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki Wydział prezentuje swoje osiągnięcia i próbuje zachęcić młodzież do podjęcia studiów prawniczych (w 2012 roku zaplanowano Symulację rozprawy doktorskiej).

6.4)

Wydział jest dobrze osadzony w lokalnym środowisku i rynku pracy. W odniesieniu do studiów prawniczych Wydział kształci przede wszystkim przygotowując absolwentów do wykonywania zawodów prawniczych, choć obserwowane jest już poszerzenie oferty edukacyjnej na inne obszary zastosowania prawa. Dwa nowe kierunki studiów (polityka społeczna i prawo podatkowe) poszerzają penetrację rynkową i z pewnością są odpowiedzią na potrzeby aglomeracji łódzkiej.

Za ciekawą inicjatywę można uznać projekt „Prawo międzynarodowe przez pryzmat krajowy: znaczenie dialogu sędziowskiego”, dla którego zewnętrzną instytucją koordynującą jest Wydział Prawa Uniwersytetu w Amsterdamie. Natomiast w kraju, interesującą inicjatywą jest porozumienie z UMK w Toruniu na poziomie Centrów Studiów Wyborczych pozwalające zaspakajać nie tylko aspiracje akademickie ale i świadczyć usługi doradcze w sferze społeczno – politycznej. Doświadczenia wynikające ze współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym regionu powinny zostać wzbogacone.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Współpraca międzynarodowa na Wydziale Prawa i Administracji w zakresie dydaktyki niezaprzeczalnie odgrywa istotną rolę w projektowaniu i realizacji kształcenia i badań naukowych. W programach międzynarodowych uczestniczy kadra akademicka, studenci i w ograniczonym wymiarze doktoranci.
- 2) Wydział podejmuje liczne działania służące internacjonalizacji procesu kształcenia. Ścieżki kształcenia w zakresie prawa innych państw, wysoki poziom języków obcych, wykłady w językach obcych, tematyka prac naukowych i realizowane granty międzynarodowe oraz wymiana międzynarodowa w znaczący sposób sprzyjają internacjonalizacji kształcenia.
- 3) Partnerami dla WPiA jest wiele uznanych jednostek krajowych i zagranicznych uczelni wyższych w tym jednostek kształcących na kierunkach prawniczych z którymi Wydział ma podpisane umowy o współpracy.
- 4) Wydział jest dobrze osadzony w lokalnym środowisku i rynku pracy i kształci zgodnie z potrzebami rynku pracy i potrzeb środowiska aglomeracji łódzkiej. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym wymaga wzbogacenia.

Kryterium 7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

7.1).

W ocenianej jednostce studenci uzyskują odpowiednie wsparcie w trakcie procesu dyplomowania. Posiadają swobodę w doborze tematu pracy dyplomowej oraz niezbędną pomoc od pracowników naukowych. Wybór promotora odbywa się poprzez zapis za pośrednictwem systemu USOSweb na konkretne semina. Najczęstszym warunkiem przystąpienia do seminarium dyplomowego jest zasada „kto pierwszy ten lepszy”. Niektóre katedry ustanawiają dodatkowe warunki przystąpienia do seminarium, które są znane

studentom poprzez ich ogłoszenie na stronach poszczególnych katedr. Wypracowane zasady wyboru promotora uznać należy za przejrzyste i sprawiedliwe.

Wydział prócz przedmiotów podstawowych i kierunkowych znajdujących się w kanonie programu studiów oferuje również przedmioty do wyboru. W opinii studentów wyrażonej w rozmowie z zespołem oceniającym przedmiotów tych jest zbyt mało oraz możliwość ich obierania jest oferowana zbyt późno tj. dopiero na ostatnich latach studiów. Wydział prowadzi ponadto ponad 20 kursów w językach obcych umożliwiających osiągnięcie efektów uczenia się zgodnych z najnowszymi trendami oraz oczekiwaniami i aspiracjami studentów, co należy ocenić pozytywnie.

Terminy sesji egzaminacyjnych, czas i miejsca konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi Wydziału są powszechnie znane i skrupulatnie ogłaszane przez prowadzących ocenianej jednostki na stronie internetowej Wydziału lub w systemie USOSweb. Studenci ocenianego Wydziału mają możliwości wcześniejszego zapoznania się z sylabusami przedmiotów, ponieważ są one w dostatecznym stopniu i w odpowiednim czasie publikowane czy to na stronie internetowej Wydziału, katedr lub w postaci opisów przedmiotów w systemie USOSweb. Studenci wysoko oceniają sylabusy przedmiotów, z którymi mieli styczność. Wydział publikuje harmonogram oferowanych kursów, który znany jest studentom i oceniany przez nich bardzo pozytywnie.

Studenci Wydziału Prawa i Administracji mają możliwość korzystania z osobistych konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi. Dyżury odbywają się zgodnie z planem, który jest ogólnodostępny i znany studentom. Na uwagę zasługuje dostosowanie miejsca i czasu odbywania dyżurów szczególnie do potrzeb studentów studiów niestacjonarnych. Dyżury pracowników Wydziału odbywają się w odpowiednim wymiarze godzin w tygodniu oraz w weekendy. Studenci niestacjonarni mają pierwszeństwo w godzinach konsultacji odbywających się podczas zjazdów, co należy ocenić pozytywnie. Kontakt z prowadzącymi różne formy zajęciowe ułatwiony jest również za sprawą wykorzystywania do tego celu poczty elektronicznej.

Władze Wydziału jak i władze Uczelni w szczególności osoby odpowiedzialne za sprawy studenckie umożliwiają studentom kontakt ze sobą poprzez odbywanie cotygodniowych dyżurów dostosowanych do planów i potrzeb studentów. Dyżury władz odbywają się planowo i częstokroć są miejscem gdzie student znajduje pomoc w codziennych problemach związanych z tokiem studiów.

Studenci mają możliwość korzystania z bazy dydaktycznej wydziału poza godzinami zajęć, co dotyczy zarówno sal dydaktycznych jak i sal wyposażonych w specjalistyczny sprzęt w tym komputerowy, co zasługuje na pozytywną ocenę.

Plany zajęć zapewniają warunki do efektywnego kształcenia i nauki. Nie dostrzega się dysproporcji pomiędzy obciążeniem studentów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia oraz nie zanotowano opinii o długotrwałych przerwach pomiędzy poszczególnymi zajęciami co zasługuje na pochwałę.

Wydział właściwie prowadzi system opieki naukowej doktorantów poprzez regularnie dokonywaną ich ocenę za działalność naukową (np. recenzje prac naukowych), organizacyjną i dydaktyczną. Środowisko doktorantów wyraziło głęboką aprobatę systemu opieki naukowej i dydaktycznej funkcjonującej na Wydziale. Podczas spotkania z zespołem oceniającym oraz podczas indywidualnych rozmów, doktoranci ocenili niezwykle pozytywnie kadrę naukowo – dydaktyczną, prowadzącą zajęcia na studiach doktoranckich. Podkreślili duże zaangażowanie

większości opiekunów naukowych, którzy poświęcają doktorantom potrzebną ilość czasu oraz możliwość konsultacji z innymi pracownikami Wydziału czy wizytującymi, zagranicznymi naukowcami.

W zakresie wsparcia materialnego uczelnia posiada kompletny system pomocy materialnej dla studentów. Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej i współpraca w tym zakresie z przedstawicielami studentów odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy. Uczelnia spełnia wymagania zawarte w art. 174 ust. 2, art. 179 ust. 2 ustawy. Zachowane są właściwe proporcje w podziale środków, których wymaga art. 174 ust. 4 ustawy. System pomocy materialnej oferowany studentom działa bez większych zastrzeżeń jest racjonalny i przejrzysty oraz nie notuje się większych opóźnień w wypłacie świadczeń dla studentów wizytowanego Wydziału. Świadczenia wypłacane są regularnie, co miesiąc. Na pozytywną ocenę zasługuje wprowadzenie możliwości składania wniosków o stypendium socjalne na bieżąco tj. przez cały okres trwania roku akademickiego co umożliwi wypłacenie studentowi stypendium po raz pierwszy nawet w trakcie roku, kiedy jego sytuacja materialna ulegnie pogorszeniu.

Na ocenianym Wydziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego w odniesieniu do wydawania decyzji administracyjnych związanych z przyznawaniem świadczeń pomocy materialnej, co należy ocenić pozytywnie.

W Uczelni funkcjonuje uczelniana komisja stypendialno-socjalna dla studentów oraz na poziomie Wydziału wydziałowa komisja stypendialno-socjalna dla studentów, które wyposażono na wniosek Samorządu studenckiego w uprawnienia do przyznawania świadczeń pomocy materialnej w imieniu właściwych organów Uczelni i Wydziału. Spełniona jest zasada, iż większość składu komisji, o których wspomniano wyżej stanowią studenci, o czym mowa w art. 177 ust. 3 Ustawy. Komisje działają zgodnie z przepisami Ustawy na podstawie czytelnych i powszechnie znanych procedur ogłaszanych na stronach internetowych Wydziału i obwieszczeniach w gablotach. Przewodniczącym wydziałowej komisji stypendialno-socjalnej dla studentów jest student co należy ocenić pozytywnie i uznać, iż spełnione zostaje kryterium demokratycznego funkcjonowania ciał kolegialnych. Notuje się bardzo duży udział samorządu studenckiego na stopniu wydziału w sprawach socjalnych studentów i w działaniach Wydziału związanych z przyznawaniem pomocy materialnej, co ocenić należy bardzo pozytywnie.

Studenci wyrażają zadowolenie i poparcie dla formy i procedur działania systemu przyznawania pomocy materialnej i uważają ten system za wydajny i sprawiedliwy. Co więcej studenci chwalą politykę informacyjną w zakresie wsparcia materialnego dla studentów wskazując liczne źródła informacji na ten temat w szczególności stronę internetową wydziału.

WPiA praktykuje zasięgnięcie opinii o doktorancie przy ubieganiu się przez niego o stypendium „doktoranckie i motywacyjne”. Doktoranci wypełniają obowiązki i partycypują w procedurze przyznawania stypendiów (Zebranie w dniu 10 listopada 2011 r.)

Obsługa administracyjna jest oceniana przez studentów bardzo pozytywnie. Godziny obsługi dziekanatu są zadowalające dla studentów i jak sami wskazują po pomoc i poradę można przybyć również poza godzinami pracy, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Pracownicy wykazują się wysoką kulturą pracy ze studentami. Spotkanie zespołu oceniającego z pracownikami administracji i obsługi technicznej potwierdziło wielkie zaangażowanie dla wsparcia studentów zarówno w zakresie procesu dydaktycznego jak i pomocy socjalnej.

Efektywna praca naukowa nie jest możliwa bez odpowiedniego wsparcia finansowego, które pozwoli doktorantom na swobodne przygotowanie dysertacji. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego posiada jasne zasady przyznawania stypendiów doktoranckich, stypendiów dla najlepszych doktorantów oraz świadczeń z funduszu pomocy materialnej. Doktoranci zadowoleni są z polityki stypendialnej, podkreślając, iż najlepsi i najbardziej zaangażowani z nich otrzymują świadczenia, które mogą konkurować z początkową płacą w urzędach. Przyznawanie świadczeń finansowych na Wydziale odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w sposób przejrzysty, sprawny i bez opóźnień w wypłatach.

Podczas rozmowy z Zespołem Oceniającym doktoranci chwalili sformalizowaną procedurę ubiegania się o dofinansowanie wyjazdów na konferencje naukowe. Wydatki związane z uczestnictwem doktorantów Wydziału Prawa i Administracji w konferencjach, seminariach, sympozjach i zjazdach mogą być dofinansowane ze środków pozostających w dyspozycji Dziekana, w wysokości 35% kosztów, obciążających doktoranta. Warunkiem uzyskania dofinansowania jest czynny udział doktoranta w konferencji (seminarium, sympozjum, zjeździe) oraz przedstawienie pozytywnej opinii promotora rozprawy doktorskiej. (§2 Zarządzenia Dziekana WPiA nr 17 z dnia 16 czerwca 2011 roku w sprawie zasad finansowania wyjazdów krajowych i zagranicznych pracowników, doktorantów i studentów WPiA). Od momentu wydania zarządzenia Dziekan ani razu nie odmówił wsparcia w wymienionym wyżej zakresie, (po spełnieniu warunków formalnych przez doktoranta), przy czym w uzasadnionych przypadkach pomoc ze strony Wydziału bywała większa.

Doktoranci starający się o dofinansowanie wyjazdu czy publikacji mogą zwrócić się również do Władz Rektorskich oraz Uczelnianej Rady Samorządu Doktorantów, która dysponuje budżetem i funduszem na powyższe cele.

Na Wydziale Prawa i Administracji działają studencko-doktoranckie koła naukowe, jak na przykład :Koło Naukowe Prawa Pracy, Studenckie Koło Naukowe Administratywistów, Studencka Grupa Podatkowa przy Katedrze Materialnego Prawa Podatkowego, Studenckie Koło Naukowe Prawa Konstytucyjnego. Posiadają one własne budżety (w kwocie ok. 1700 złotych) oraz na bieżąco, w ramach zaistniałych potrzeb (np. organizacji konferencji) finansowane są przez władze Wydziału. Koła podejmują szereg inicjatyw o charakterze naukowym, dydaktycznym i popularyzatorskim: wystąpienia, dyskusje, zapraszanie gości na wykłady otwarte, panele, konferencje naukowe, wyjazdy, szkolenia, sesje z władzami państwowymi). Aktywność Kół jest ściśle powiązana z prawem w jego różnych wymiarach. Udział gości, zróżnicowane formy aktywności Kół bez wątpienia przyczyniają się do rozwoju intelektualnego studentów, środowiska, są pomocne przy prowadzeniu zajęć i prac badawczych z udziałem studentów i doktorantów.

System opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej uwzględnia potrzeby doktorantów niepełnosprawnych.

Doktoranci bardzo pozytywnie ocenili pracę Dziekanatu zajmującego się sprawami doktoranckimi (osobne pomieszczenie), zaznaczając otwartość, elastyczność, dobry przepływ informacji, m.in. poprzez listy mailingowe oraz gotowość do pomocy pracownikom, często nawet po godzinach dyżurowania. Podobną opinię wyrazili o zakładce „studia doktoranckie” na stronie internetowej wydziału.

Doktoranci mają wpływ na weryfikację prawidłowości działania systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej, między innymi poprzez ankiety ewaluacyjne pracowników naukowo – dydaktycznych, przedstawicieli prężnie działającego na Wydziale Samorządu Doktorantów

7.2).

W ocenianej jednostce funkcjonuje bardzo intuicyjny system rozpatrywania skarg studentów. Na poziomie wydziałowym nie ma sformalizowanych procedur rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Działania nie mają charakteru formalnego, ale dzięki tradycyjnie przyjętym i stosowanym standardom postępowania (m.in. zasadzie otwartych drzwi, uczestnictwa w procesie kształcenia na równych prawach) system funkcjonuje w sposób prawidłowy. Głównym podmiotem rozpatrującym skargi jest Prodziekan ds. studenckich oraz Dziekan WPiA UŁ. W procesie rozpatrywania skarg niejednokrotnie pośredniczy również wydziałowy samorząd studencki, który przekazuje zażalenia studentów Dziekanowi wydziału na częstych spotkaniach roboczych.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci podkreślili, iż jakieś sytuacje konfliktowe zdarzają się niezwykle rzadko i najczęściej rozwiązywane są polubownie w ramach Katedr/Zakładów. Zaznaczyli również, iż w razie potrzeby zwróciliby się bez obaw do Kierownika Studiów Doktoranckich.

System, mimo braku sformalizowania jego zasad, należy uznać za sprawiedliwy i sprawny

7.3).

W Uniwersytecie Łódzkim funkcjonuje samorząd studencki działający przez swoje organy na podstawie uchwalonego przez nie Regulaminu, którego zgodność z ustawą i Statutem stwierdził Senat Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie art. 202 ust. 4 ustawy. Regulamin spełnia przesłanki Ustawowe, co do swojej treści jednak wymaga uaktualnienia ze względu na upływ czasu od jego wejścia w życie. Samorząd studencki działa na poziomie Uczelni i wydziałów. Uczelnia i oceniany Wydział w pełni respektują prawo do samorządności studenckiej i szanują autonomię samorządu studenckiego. Uczelnia i Wydział przestrzegają postanowień ustawy dotyczących zadań i kompetencji organów samorządu studenckiego wspierając prawidłowe ich wykonywanie.

Wydział nie spełnia wymagań ustawy z art. 67 ust. 4 co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów i doktorantów w Radzie Wydziału Prawa i Administracji UŁ, co należy ocenić jednoznacznie negatywnie. Do prawidłowej minimalnej ustawowej liczby przedstawicieli studentów i doktorantów brakuje 1 osoby. W radzie podstawowej jednostki organizacyjnej powinno być 24 przedstawicieli studentów i doktorantów łącznie, nie zaś jak w stanie obecnym 23. Ponadto w chwili obecnej niespełniony jest warunek proporcjonalności liczby przedstawicieli do liczebności danych grup na wydziale zawarty w dyspozycji art. 67 ust. 4 ustawy. Do prawidłowego zastosowania normy wymagane jest, aby liczba studentów w radzie podstawowej jednostki organizacyjnej i liczba doktorantów w tej radzie były proporcjonalne do liczebności tych grup na Wydziale. W obecnym stanie w radzie zasiada 19 studentów i 4 doktorantów przy ilości tych grup kolejno: studenci 6593, doktoranci 256. Uwzględniając całość w Radzie Wydziału Prawa i Administracji UŁ powinno zasiadać 23 studentów i 1 doktorant. Przedstawiciele studentów uczęszczają na posiedzenia wyżej wymienionych ciał, są na nie w prawidłowy sposób zapraszani oraz otrzymują odpowiednio wcześniej wszelkie dokumenty, które są na nich omawiane. Studenci traktowani są na posiedzeniach partnersko oraz swobodnie wyrażają swoje opinie, o które są pytani co należy ocenić pozytywnie.

Studenci ponadto są szeroko włączeni w życie społeczności akademickiej i w posiedzenia ciał kolegialnych Uczelni zajmujących się w szczególności procesem dydaktycznym i sprawami studenckimi, w tym do stałych senackich komisji. Przedstawiciele studentów są aktywnie włączani przez władze Wydziału w większość działań związanych z procedowaniem nad sprawami Wydziału, co aktywnie wykorzystują przedstawiając swoje opinie i stanowiska proponując częstokroć na piśmie konstruktywne rozwiązania.

Uczelnia zapewnia odpowiedni udział przedstawicieli studentów w organach dyscyplinarnych Uczelni, w tym w komisji dyscyplinarnej dla studentów, odwoławczej komisji dyscyplinarnej dla studentów oraz komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli akademickich

W trakcie przeprowadzanej wizytacji odbyło się jedno spotkanie z przedstawicielami wydziałowego samorządu studenckiego.

Wydział zapewnia na potrzeby działalności ustawowej i regulaminowej samorządu studenckiego niezbędną bazę lokalową wyposażoną w sprzęt biurowy, telefon stacjonarny i inne środki trwałe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania. Samorząd wydziałowy czerpie środki finansowe na swoją działalność w szczególności ze środków przeznaczonych na te cele przez Dziekana Wydziału lub w doraźnych sytuacjach Rektora Uczelni. Problemem okazuje się finansowanie działalności ze środków przeznaczanych na cele studenckie przez władze Uczelni będących w dyspozycji centralnych organów samorządu studenckiego. Wyraźny konflikt między strukturami samorządu na ocenianym wydziale, a samorządem uczelnianym powoduje bardzo trudną sytuację niemożności zdywersyfikowania źródeł finansowania codziennej działalności studenckiej samorządu wydziałowego. Zespół Oceniający uważa, iż powinno nastąpić niezwłoczne przeanalizowanie tego problemu oraz doprowadzenie do poprawy niepożądanego stanu. Samorząd na stopniu wydziału powinien mieć możliwość korzystania z środków przeznaczonych na działalność studencką również na poziomie centralnym. Mimo, iż Uczelnia respektuje art. 202 ust. 6 ustawy dotyczący decyzyjności organów samorządu studenckiego w sprawach rozdziału środków przeznaczonych przez organy Uczelni na cele studenckie i samorząd studencki dokonuje podziału, o którym wspomniano powyżej i ma w tym pełną swobodę merytoryczną nie oznacza to możliwości stosowania dyskryminacji czy też wykluczania poszczególnych części struktury samorządu bez wyraźnej i uzasadnionej przyczyny. Współpraca pomiędzy władzami Wydziału, a organami samorządu studenckiego jest wzorowa. Kontakty charakteryzują się wzajemną życzliwością i konstruktywnym dialogiem. Postulaty samorządu studenckiego szczególnie dotyczące spraw studenckich są uwzględniane. Samorząd wydziałowy jest w stałym kontakcie z prodziekanem właściwym ds. studenckich, a w szczególności z Dziekanem ocenianego Wydziału. Przedstawiciele studentów cenią sobie otwartość i wyrozumiałość na sprawy studenckie Dziekana Wydziału. Niezwykle pozytywnie ocenili należyte cykliczne spotkania Dziekana z samorządem studenckim i organizacjami studenckimi, na których to omawiane są różnorodne problemy studentów. Samorząd wydziałowy ceni sobie współpracę z całym kolegium dziekańskim. Władze Wydziału orientują się w strukturze samorządu studenckiego w jego specyfice i zasadach działania, co zasługuje na ocenę pozytywną. Na wyróżnienie zasługuje podejście władz ocenianego wydziału do istotnych spraw studentów jednostki np.: włączenie dwóch przedstawicieli samorządu studenckiego do komisji przetargowej zajmującej się sprawą bufetu znajdującego się w budynku Wydziału oraz zagospodarowania nieużywanych pomieszczeń szatni.

Samorząd studencki działa transparentnie i z poszanowaniem interesów studentów, działając w pełni na ich korzyść. Przedstawiciele studentów biorą czynny udział w procesie

kształtowania sylwetki absolwenta, planowanych efektów kształcenia poprzez udział w pracach nad planami studiów i programami nauczania. Samorząd studencki proszony jest każdorazowo o opiniowanie programów kształcenia co chętnie i wyczerpująco czyni przedstawiając opinie na piśmie. Opinie są merytoryczne i obszernie co zasługuje na wyróżnienie.

Samorząd Doktorantów funkcjonuje na podstawie Regulaminu Samorządu Doktorantów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Jego członkami są osoby kompetentne, które jako przedstawiciele środowiska doktorantów uczestniczą w pracach wydziałowych zespołów i komisji, jak również opiniują wydziałowe akty prawne dotyczące doktorantów. Samorząd działa prężnie, wywiązując się ze wszystkich obowiązków, aktywnie współpracując z władzami Wydziału, które są przychylnie wszelkim inicjatywom. Samorząd Doktorantów posiada biuro, nie dysponuje natomiast stałym budżetem, który ich zdaniem nie jest niezbędny, przy wsparciu władz.

Zaleca się zwrócenie szczególnej uwagi na usunięcie niezgodności sytuacji na Wydziale z art. 67 ust. 4 ustawy. Ponadto oczekiwany jest dopracowanie systemu ankietowego w szczególności stworzenie i wdrożenie zasad opracowywania wyników ankiet wypełnianych przez studentów oraz wyciągania z nich odpowiednich wniosków. Zespół Oceniający uważa, iż powinno nastąpić przekazywanie studentom wydziału informacji zwrotnej z wypełnionych ankiet w zadowalającej formie oraz wzmoczenie promocji systemu ankietowego. Wymaganym jest zwrócenie uwagi na nieprawidłowe funkcjonowanie relacji pomiędzy uczelnianym samorządem studenckim, a samorządem wydziałowym w zakresie finansowania działalności tego drugiego na ile jest to dopuszczalne na gruncie przepisów ustawy i biorąc pod uwagę autonomię samorządu studenckiego.

Oprócz wskazanych wyżej zaleceń należy podkreślić, iż Wydział charakteryzuje się transparentnością i przejrzystością działań oraz wzorową polityką informacyjną. Zachowuje daleko idącą postawę wzorową w przestrzeganiu przepisów Ustawy związanych z autonomią i działalnością samorządu studenckiego i przyznawania pomocy materialnej. Jest miejscem wspierania studentów w ich rozwoju naukowym i osobistym. Uczelnia stosuje sprawiedliwe zasady, których niezmiennie przestrzega. Jakość kształcenia na Wydziale jest jednym z kluczowych czynników jego działalności i spoglądania w przyszłość.

WPiA właściwie aktywizuje środowisko studenckie i doktorantów w prace na rzecz procesu kształcenia. Znajduje to wyraz w działalności samorządów, zaangażowaniu studentów i doktorantów w pracach ciał kolegialnych oraz różnych komisjach, w tym odpowiedzialnych za program i jakość kształcenia. Wydział uruchamia szereg inicjatyw o charakterze naukowym, dydaktycznym i popularyzatorskim, stale angażując w nie studentów dąży do kształtowania właściwych kompetencji społecznych. Aspekt empatii uwidacznia się w tematyce konferencji inicjowanych przez studentów (np. dot. wykluczenia społecznego i na rynku pracy) czy podejmowania spraw o charakterze kwestii społecznych dotyczących studentów

Na szczególną uwagę zasługuje fakt włączenia przedstawiciela środowiska doktorantów do Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

Współpraca studentów z doktorantami w większości przypadków okazała się owocna dla obu stron, zarówno w aspekcie badawczym i edukacyjnym, jak i w zakresie budowania relacji, doskonalenia umiejętności pracy w zróżnicowanym zespole oraz dzielenia się wiedzą i doświadczeniem. Koła naukowe wykazują się niezwykle aktywnością wchodząc we współpracę z podobnymi organizacjami innych polskich uczelni, organizując lub

współorganizując konferencje i spotkania naukowe, tak o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim, jak i międzynarodowym.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Wydział ma wdrożony system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej uwzględniający również potrzeby osób niepełnosprawnych. System obejmuje pomoc: w indywidualizacji kształcenia, udziale w projektach naukowych, udziale w pracach Kół Naukowych. Studenci, doktoranci są członkami wszystkich ciał kolegialnych Wydziału mających wpływ na jakość kształcenia, pomoc materialną.
- 2) System rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych nie ma charakteru formalnego, ale dzięki tradycyjnie przyjętym i stosowanym standardom postępowania system funkcjonuje w sposób prawidłowy.
- 3) Współpraca pomiędzy władzami Wydziału, a organami samorządu studenckiego jest wzorowa. Kontakty charakteryzują się wzajemną życzliwością i konstruktywnym dialogiem. Postulaty samorządu studenckiego szczególnie dotyczące spraw studenckich są uwzględniane. Przedstawiciele studentów biorą czynny udział w procesie kształtowania sylwetki absolwenta, planowanych efektów kształcenia poprzez udział w pracach nad planami studiów i programami nauczania. Samorząd Doktorantów jest aktywnym członkiem forum wydziałowego, koła naukowe działają prężnie, a współpraca z władzami Wydziału układa się dobrze.

Kryterium 8. System wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, jego spójność i zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Na Wydziale Prawa i Administracji wewnętrzne przepisy prawne regulujące proces zapewnienia jakości kształcenia, tj. odpowiednie uchwały, zarządzenia i decyzje organów kolegialnych i jednoosobowych Wydziału dotyczących prowadzonej polityki jakości, celów jakościowych, a także strategii realizacji tych celów związanych z wprowadzeniem i doskonaleniem systemu zapewnienia jakości i zarządzania tym procesem są kompletne i spójne. Ponadto jest również gromadzona dokumentacja organów odpowiedzialnych za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Jest ona kompletna i spójna.

Podczas wizytacji w Uniwersytecie Łódzkim poddano analizie następujące wewnętrzne akty prawne oraz wyciągnięto następujące wnioski.

Regulamin studiów został wprowadzony z poszanowaniem zasady zawartej w art. 161 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.), co potwierdzone zostało odpowiednią uchwałą uczelnianego organu uchwałodawczego samorządu studenckiego. Przepisy Regulaminu Studiów są zgodne z Ustawą.

Regulamin pomocy materialnej dla studentów i doktorantów Uniwersytetu Łódzkiego jest zgodny z ustawą oraz został wprowadzony z poszanowaniem zasady zawartej w art. 186 ust. 1 ustawy, co potwierdzone zostało akceptacją treści odpowiedniego uczelnianego organu samorządu studenckiego.

Umowa o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne szanuje równorzędność stron stosunku prawnego oraz nie zawiera postanowień uznanych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za klauzule niedozwolone w umowach cywilnoprawnych. W Uczelni przestrzega się art. 160 ust. 3 ustawy w zakresie szczegółowego

określania warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne w umowach pisemnych ze studentami.

Uczelnia prowadzi uczciwą politykę naliczania i pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne. Wewnętrzne akty prawne regulujące tą materię tj. Uchwała Senatu w sprawie zasad odpłatności za zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie Łódzkim, jak również zarządzenie Rektora Uniwersytetu Łódzkiego w sprawie wysokości opłat za zajęcia dydaktyczne w UŁ w roku akademickim 2011/2012 są przykładami czytelności tworzenia wewnętrznych aktów prawnych. Umowy podpisywane ze studentami zawierają odniesienie do wymienionych powyżej aktów prawnych oraz Regulaminu Studiów, jak również wskazują miejsce gdzie są one powszechnie udostępnione dla studenta.

Na posiedzeniach Rady Wydziału omawiana jest problematyka związana z poszczególnymi elementami wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia prezentowanych przez wydziałową komisję ds. jakości kształcenia. Brak jest uregulowań związanych z upowszechnianiem informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, a także wprowadzanych zmian.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Przepisy wewnętrzne dotyczące doskonalenia jakości kształcenia są spójne a dokumentacja działalności ciał kolegialnych i organów jednoosobowych prowadzona jest właściwie.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. strategia rozwoju		x			
2. wewnętrzny system zapewnienia jakości		x			
3. cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji		x			
4. zasoby kadrowe, materialne i finansowe	x				

5. prowadzenie badań naukowych		x			
6. współpraca krajowa i międzynarodowa		x			
7. system wsparcia studentów i doktorantów		x			
8. przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia,		x			

Odniesienie się do dokonanej przez jednostkę analizy SWOT w kontekście wyników przeprowadzonej oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz oceny zasobów kadrowych, materialnych, działalności naukowej i międzynarodowej, współpracy z beneficjentami procesu kształcenia.

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego trafnie identyfikuje swoje silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Strategia rozwoju Wydziału oraz Polityka budowania wysokiej kultury jakości kształcenia wyznacza właściwe cele strategiczne, których realizacja daje realne perspektywy rozwoju w zakresie kształcenia na wszystkich poziomach oraz formach studiów w dziedzinie nauk prawnych. Potencjał kadrowy, zasoby materialne oraz prowadzona współpraca międzynarodowa tworzy właściwe warunki do internacjonalizacji procesu kształcenia i doskonalenia jakości kształcenia. Wydział Prawa i Administracji posiada znaczący potencjał dla jego dynamicznego rozwoju.

W odpowiedzi na raport Władze Uczelni nie odniosły się do sformułowanych w raporcie uwag przedstawiając dodatkowe informacje, wyjaśnienia i stosowne dokumenty, brak jest zatem uzasadnienia do zmiany uprzednio sformułowanych ocen.